

Жадид

2024-yil
22-mart
№ 13(13)

Tilda, fikrda, ishda birlik!

Jadid

adabiy, ilmiy-ma'rifiy va ijtimoiy haftalik gazeta

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI SHAVKAT MIRZIYOYEVNING NAVRO'Z UMUMXALQ BAYRAMIGA BAG'ISHLANGAN TANTANALI MAROSIMDAGI NUTQI

Assalomu alaykum, aziz va muhtaram vatandoshlar!

Uzoq-yaqindan tashrif buyurgan hummatli mehmonlar!

Siz, qadrondarimni, ko'pmillatli butun O'zbekiston xalqini barchamiz sog'inib kutgan Navro'zi olam bilan samimiy muborakbod etishdan baxtiyormen.

Bugun fasllar almashib, yer-u ko'kda ilohiy mo'jizalar yuz bermoqda. Yangi kun, yangi mavsum, yangi hayot nafasi boshlanmoqda. Tabiat uyg'onishi bilan zimiston kechalaridan zerikkan ko'ngillar yasharib-yayramoqda.

Albatta, bugungi shodiyyona bayramni el-yurtimiz bilan muazzam

"Yangi O'zbekiston bog'i"da o'tkazishni niyat qilgan edik. Lekin ham-mamiz ko'rib turibmiz – so'nggi kunlarda havo sovib, harorat biroz pasayib goldi. Bugun obi rahmat yomg'irlari bilan osmondan rizq-u ro'z, qut-baraka yog'moqda. Hammamiz bu holatni shukronalik bilan qabul qilamiz.

Mana shu muhtasham saroyda turib, barcha-barchangizga eng ezgu va samimiy tilaklarimi izhor etishga ijozat bergaysiz.

Xush kelibsan yurtimizga, go'zal Navro'z!

Olam sen bilan nurga to'lsin!
Shargona Yangi yil hammamizga muborak bo'lsin!

Qadrli do'star!

Mana shu quvonchli kunlarda ona zaminimiz, jonajon O'zbekistonimiz bamisol ulkan va muhtasham bir sayilgohga aylanmoqda. Farg'ona vodiysi-yu Surxon va Qashqadaryo tog'larida, Xorazm va Qoraqlpoq diyorida, Samarcand-u Buxoro, Navoyning go'zal bog'larida, Jizzax-u Sirdaryo kengliklariда, Toshkent vo-hasining yam-yashil adirlarida, azim poytaxtimiz maydonlarida el-yurtimiz sayil-tomoshalar o'tkazib, Navro'zni shod-u xurramlik bilan kutib olmoqda.

Navro'zi olam falsafasi bizning orzu-intilishlarimiz, amaliy ishlari bilan uzviy bog'lanib ketganini bugun har qadamda yaqqol ko'rish mumkin. "Yangi hayot uchun, Yangi O'zbekiston uchun!" degan ezgu g'oya atrofida birlashgan xalqimizning olijanob mehnati bilan mamlakatimizda yangi-yangi zamonaviy korxonalar, shinam uy-joylar, ijtimoiy va madaniy obyektlar, yo'l va ko'priklar, bog' va xiyobonlar barpo etilmoqda. Yurtimiz qiyofasi kundan kunga obod va go'zal bo'lib bormoqda.

Inson qadrini ulug'lash, uning hayoti manfaatlari va ijtimoiy himoyasini ta'minlash, ehtiyojmand aholi qatlamlarini qo'llab-quvvatlash, millati, tili va dinidan qat'i nazar, har bir yurdoshimizga mehr va e'tibor ko'satish faoliyatimiz mezoniga aylanmoqda.

Mamlakatimizdagagi do'stlik va ham-jihatlik muhiti, yaxshi qo'shnichilik, tinchliksevar tashqi siyosat tufayli xalqaro maydonunda O'zbekistonimizning obro'-e'tibori yuksalmoqda.

Navro'zi olamning insonorparvarlik, tinchlik va bag'trikenglik kabi qadrliyatlarga uyg'un va hamohang bunday ishlari biz kelgusida yanada kengaytiramiz.

Muhtarrum yurdoshlar!

Navro'zi olam bizni butun borchiqni, avvalombor, yer va suv, hayon va o'simlik dunyosini, sof havoni asrab-avaylab, ona tabiatga mehribon farzand bo'lib yashashga da'vat etadi.

Ana shunday ezgu chorlovga javoban bugungi kunda yurtimizda ulkan ishlar amalga oshirilmoqda, Navro'z hasharları o'tkazilmoqda. Jumladan, "Yashil makon" loyihasi doirasida millionlab mevali va manzaralari ko'chatlar ekinmoqda, yangi bog'u rog'ilar barpo etilmoqda.

Qadimiy qo'shiqlarimizda Navro'z xazinalar ochiladigan baraka ayomi, deb tarannum etiladi.

Mana, bugun mirishkor dehqon va fermerlarimiz, bog'bon va chorva-

dorlarimiz yangi mehnat mavsumini boshlamoqda.

Ilohim, bobodehqonlarimizning omadini, baxtini bersin!

Daryolarimiz suvgaga to'lib, hosilimiz mo'l bo'lsin!

Aziz do'star!

Yoshlik – inson umrining bahori, uning Navro'z bayramidir. Yoshlik – odamzod kamolot osmonida yulduzdek charaqlaydigan bebabu davdrir.

Yangi O'zbekiston farzandlari – yuzlab, minglab o'g'il-qizlarimiz turli sohalardagi yutuqlari bilan bu fikri amalda isbotlamoqdalar. Ularning kuch-g'ayrati, ezgu harakatlari qanot berish maqsadida biz joriy yilni mamlakatimizda "Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili" deb e'lon qildik.

Chunki doimo izlanish, tashabbus va yangilikka, o'zligini namoyon etishga intilish yoshlik va tadbirkorlikka xos fazilatlar hisoblanadi.

Bu haqda gapirganda, barcha alohida urg'u berishni istardim. Tadbirkorlik, ishbilarmonlik azal-azaldan xalqimizning qonida, ong-u tafakkurida yashab kelmoqda. El-yurtimiz qadim zamonaldayoq qo'li gul usta va hunarmandlari, mirishkor dehqonlari, yetti iqlimni kezgan savdogarlar, noyob mahsulotlari va noz-ne'matlari bilan butun dunyoga deng taratgan.

(Davomi 2-sahifada).

HAR KUNIMIZ NAVRO'ZDEK GO'ZAL, NAVRO'ZDEK FAYZLI VA MAZMUNLI BO'LSIN

21-mart kuni poytaxtimizdagagi "Humo Arena" majmuasida Navro'z bayrami tantanalarini bo'lib o'tdi.

Adirlarda, baxmal qirlarda bahor shukuh kezishi bilan uning ortidan inson ruhiyati va qalbini jo'sh uredib, Navro'zi olam kirib keldi. Bu yilgi yasharish fasli – bahor ham ma'rifikat jamiyat qurishdek ulug' maqsadlarga hamohang bo'immoqda.

Ko'ngillar xayriy amallardan bahra olaygan har bir kunda inson qalbi bayramona zavqdan yashnaydi. Shunga hamohang mamlakatimiz bo'ylab Navro'z bilan bog'liq an'analar namoyishi, milliy madaniy markazlar ko'rgazmalar o'tkazilmoqda.

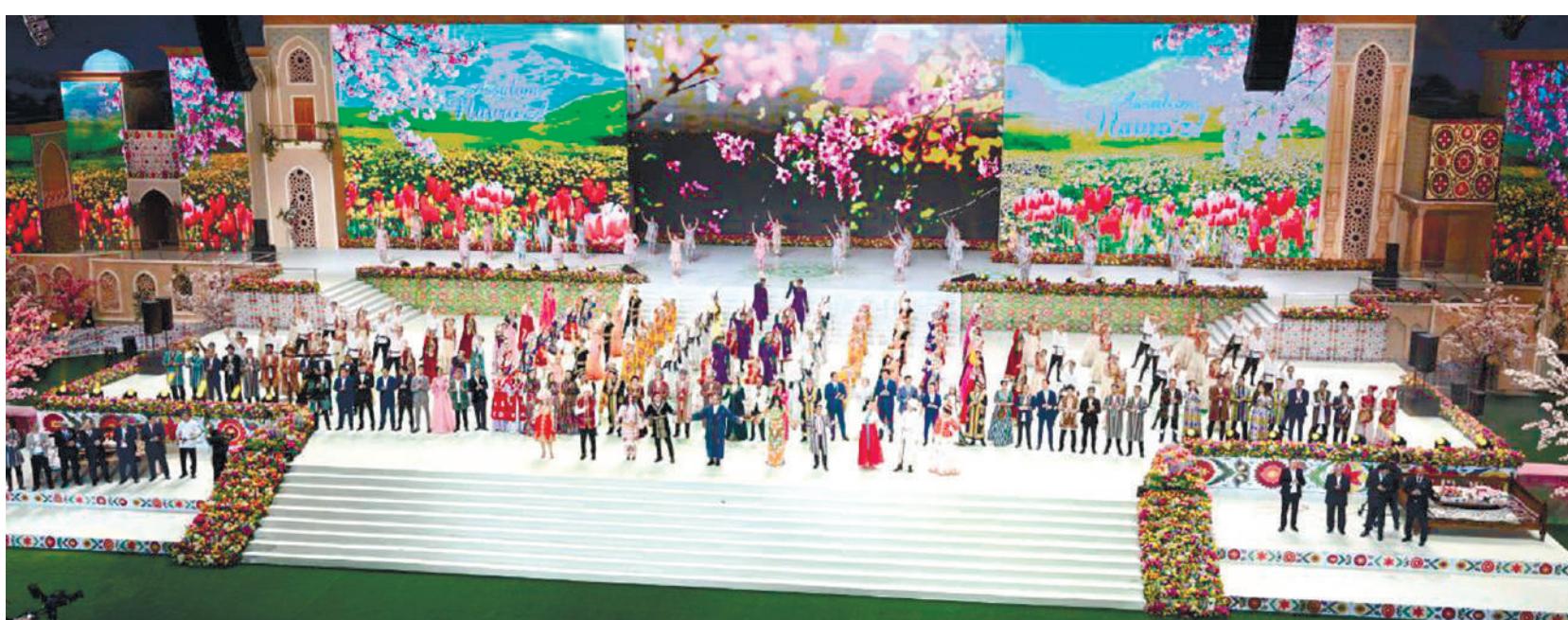
Tantanasi ishtirokchilar O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevni qarsaklar bilan kutub oldi.

Davlatimiz rahbari barchani Navro'z bayrami bilan tabrikaldi.

Siz, qadrondarimni, ko'pmillatli butun O'zbekiston xalqini barchamiz sog'inib kutgan Navro'zi olam bilan samimiy muborakbod etishdan baxtiyorman, – dedi Prezident.

Davlatimiz rahbari Navro'z falsafasi orzu-intilishlarimiz, amaliy ishlari bilan uyg'un ekanini ta'kidladi.

Xalqimizning olijanob mehnati bilan mamlakatimizda yangi-yangi zamonaviy korxonalar, shinam uy-joylar, ijtimoiy va madaniy ob'yektlar, yo'l va ko'priklar, bog' va xiyobonlar barpo etilmoqda. Inson qadrini ulug'lash, uning hayotiy manfaatlari va ijtimoiy himoyasini ta'minlash, ehtiyojmand aholi qatlamlarini qo'llab-quvvatlash, millati, tili va dinidan qat'i nazar, har bir yurdoshimizga mehr va e'tibor ko'satish asosiy mezonga aylanmoqda.

Mamlakatimizdagagi do'stlik va hamjihatlik muhiti, yaxshi qo'shnichilik, tinchliksevar tashqi siyosat tufayli xalqaro maydonunda obro'-e'tibori yuksalmoqda.

Tabiatning yasharish ayyomi bo'lgan Navro'z yoshlik bilan ham uyg'un. Mamlakatimiz yoshlarining kuch-g'ayrati, ezgu harakatlari ga qanot berish maqsadida bu yil "Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili" deb e'lon qildi. Bunga oid Davlat dasturidagi maqsadlarga 36,5 trillion so'm va 460 million dollar mablag' yo'naltirilishi belgilangan. Umuman, joriy yilda barcha turdag'i tadbirkorlik dasturlari doirasida 2 millionga yaqin aholiga moliyaviy ko'mak ko'satiladi.

Prezident yoshlarimizning xalqaro fan olimpiadalari, madaniyat va san'at festivallari, axborot texnologiyalari va sport yo'nalishlari dagi yutuqlarini qayd etib, keyingi ishlari va musobaqlarda muvaffaqiyat tiladi.

Navro'zning o'limas ruhi, ayniqsa, mahallalar hayotida yaqqol namoyon.

Mahallani qo'llab-quvvatlash kengashlari, O'zbekiston mahallalari yuushmasi va uning hududiy tuzilmalari tashkil etildi. Joylarda "mahalla yettiligi" tizimi samarali faoliyat olib bormoqda.

Manzilli ishlar natijasida so'nggi ikki yilda O'zbekistonda kambag'allik darajasi 17 foizdan 11 foizga tushdi. Bunda 900 mingga yaqin aholiga imtiozli kredit, 200 mingdan ziyod fuqarolarga subsidiya, qariyb 700 ming oilaga esa dehqonchilik uchun 200 ming hektar yer ajratib berilgani muhim ahamiyatiga ega bo'ldi.

Bu yildan boshlab Sirdaryo viloyatining Sayxunobod tumanida yangi tajriba joriy etilmoqda. Uning asosiy mazmuni – tomorqa yerlariidan unumli foydalananish, tomorqa egalarini zarur vosita va resurslar bilan ta'minlash, ular yetishtirgan mahsulotga bozor

topib berish uchun ko'maklashish, har qaysi oila va mahallada kichik-kichik ishlab chiqarishlari yo'lga qo'yish, servis va xizmat turilari ko'paytirishdir.

Shavkat Mirziyoyev mamlakatimiz bo'yicha 510 ming hektar tomonqa yerlari borligi, bu hali to'la ishga solinmagan ulkan imkoniyat ekanini ta'kidladi. Bu borada faol insonlar davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi, jumladan, tomorqada yesitshtiriladigan mahsulotlarni sotib oluvchi, qayta ishllovchi va eksport qiluvchi tadbirkorlarga 300 million so'mdan 1 milliard so'mgacha grant berilishi aytilib o'tildi.

– Mahallani qo'llab-quvvatlash, uni yanada rivojlantirish doimo e'tiborimiz markazida borchiq. Chunki, mahalla – bu mehr va ahillik qo'rg'onidir. Mahalla – oqko'ngil, bonyodkor xalqimiz qalbining ko'zgusidir, – dedi Shavkat Mirziyoyev.

Bayram tadbirida xorijiy davlatlarning elchilar, xalqaro tashkilotlar vakillari ham

ishtirok etdi. Prezidentimiz ularni 21-mart – Xalqaro Navro'z kuni bilan muborakbod etib, xalqlariga qizg'in salom va tabriklarini yo'lladi.

Bu yilgi Navro'z bayrami fazilatli Ramazon oyida bo'lib o'tayotganini uning fayz-u tarovatini yanada ziyyoda qilmoqda.

– Mana shu bahoriy lahzalarda barchamiz ulug' ajoddalarimizning tilaklariga qo'shilib, ilohim, har kunimiz Navro'zdek go'zal, Navro'zdek fayzli va mazmuni bo'lsin, deb niyat qilamiz, – deya so'zini yakunladi Prezident.

Bayram shodiyyonasi katta konsert dasturi bilan davom etdi.

Tantanadan so'ng, Prezident Shavkat Mirziyoyev Navro'z saylida bo'lib, milliy madaniyat markazlari, folklor-etnografik jamaolar chiqishlarini kuzatdi.

– Bu san'at, bu urf-odatlarimiz tarixiy. Ularning zamrida katta madaniyat, ma'rifikat bor. Bu yo'nalishni mahkam tutib, davom etti-rayotganig' uchun rahmat. Bayram milliy qadriyatlarimiz bilan fayzli, – dedi Shavkat Mirziyoyev.

Ko'pmillatli xalqimizning to'yi, bayramlari bir bo'lib ketgan. Navro'z ham barcha millat va elat vakillarining sevimli bayramiga aylanigan. Bugun yurtimizda 130 dan ortiq millat va elat vakillari tinch-totuv yashab, uning ravnaqiga munosib hissa qo'shmoqda. Hududlarda 38 ta do'stlik jamiyatni va 153 ta milliy madaniy markaz faoliyat ko'ssatmoqda.

Davlatimiz rahbari shunday markazlarining ko'rgazmalarini va kuy-qo'shiqlarini ham tomosha qildi. Turli millat vakillari bilan samiyi suhbatlashib, ezgu tilaklarini bildirdi.

Navro'z sayllari Qoraqlapog'iston Respublikasi va viloyatlar markazlarida, tuman, qishloq va ovullarda davom etmoqda.

Ziyodulla JONIBEKOV,
O'ZA muxbiri

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI SHAVKAT MIRZIYOEVNING NAVRO'Z UMUMXALQ BAYRAMIGA BAG'ISHLANGAN TANTANALI MAROSIMDAGI NUTQI

Boshlanishi 1-sahifada.

Bugungi kunda O'zbekistonda yangi tadbirkorlar avlodni ana shu an'anani munosib davom ettrir, dadil maydonga chiqmoqda. Eng muhim, biznes sohasi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy hayotimizda ham hal qiluvchi kuchga aylanmoqda.

Biz ishibarmonlik muhitini rivoji uchun yana-da keng imkoniyatlardan yaratib beramiz. Joriy yilda qabul qilingan davlat dasturidagi maqsad-larga 36,5 trillion so'm va 460 million dollar mablag' yo'naltirish belgilangani ham bu fikri aylanmoqda.

Oilaviy tadbirkorlik va o'zini o'zi band qiliш dasturlari doirasida 50 mingdan ziyod yurtoshlarimizga Biznesni rivojlantrish banchi orgali zarur moliviyi va moddiy yordam ko'satiladi. Jumladan, ularga garov talabisiz 100 million so'mlik imtiyozi kreditlari ajratiladi.

Bundan tashqari, o'tta biznes valiklarga 1,5 milliard so'mgacha bo'lgan imtiyozi kreditlar 7 yil muddatiga beriladi. Umuman, joriy yilda barcha turdag'i tadbirkorlik dasturlari doirasida 2 milioniga yaqin aholiga moliviyi ko'mak ko'satiladi.

Muxtasar aytganda, Yangi O'zbekistonniki tadbirkorlik va biznes uchun eng qulay va zojibador mamlakatlardan biriga aylantirish yo'llida yangi amaliy qadam qo'yamiz.

Bugungi kunda yurtimiz yoshilar xalqaro fan olimpiadalarida, madaniyat va san'at, IT va sport yo'nashishlardagi nufuzli tanlov va festivallarda faol ishtirok etib, g'olib va sovrindor bo'lib kelayotganlari barchamizni quvontiradi.

Birgina misol. Navqiron sportchilarimiz o'tgan yili Osiyo o'ynlarida 22 ta oltin, 18 ta kumush, 31 ta bronza medalini qo'liga kiritib, O'zbekistonning ushu musobaqlardagi re-

kordini yangiladilar.

Xabarningiz bor, yaqinda mashhur shaxmat grossmeysteri – Nodirbek Abdusattorov Pra-ga xalqaro turnirida muddatidan oldin g'alaba qozonib, jahondagi eng kuchli to'rtta shaxmat-chining biriga aylanadi.

Kelinglar, shu ulug' ayyom kunda barchamiz astoydi niyat qilaydi: Nodirbekka tez kundlarda Vatanimizga jahon shaxmat tojini olib kelish-nasib etsin! Sen bunga albatta qodirsan, Nodirbek o'g'lim! Butun el-yurtimiz sendan shu buyuk g'alabani kutmoqda.

Eng quvonarlisi, bunday yuksak marralarni zabt etishda qizlarimiz ham o'g'lolarimizdan qolishmayapti. Xususan, iste'dodli qizimiz Zaynab Dayibekova qilichbozlik bo'yicha Pe-ruda bo'lib o'tgan jahon kubogi o'ynlarida O'zbekiston sporti tarixida biringchi marta bronza medalini qo'liga kiritdi.

Yana bir mahorati qizimiz Shahina Yigitali-yeva esa Paraasiyo o'ynlarida nayza otish bo'yicha oltin medalga sazovor bo'lib, mazkur musobaqlar rekordini yangildi.

Aziz sportchi farzandlarini, sizlarni oldindan g'oyat muhim va ulkan sinov – Parij Olimpiadasi va Paralimpiya o'ynlarida kutmoqda. Juhonning eng zo'r sportchilari bellashadigan ana shu musobaqlarda O'zbekiston bayrog'ini baland ko'tarib, yurtimizga qo'sha-qua'sha medallar, yutuq va sovrinlar olib kela-siz, deb ishonomaman.

Barchangizga g'alaba yor bo'lsin!
Hurmatali bayram ishtirokchilar!

Navro'zning o'limas ruhi ayniqsa mahallalarni hayotida yaqqlar namoyon bo'lmoxda.

Barchangiz guvohsiz, keyingi ikki-uch oyda bu sohada qanday katta o'zgarishlar yuz berdi! Mahallani qo'llab-quvvatlash kengashlari, O'zbekiston mahallalari uyushmasi va uning

hududiy tuzilmalari tashkil etildi. Hamma soha va yo'nalishlar bo'yicha "mahalla yettiligi" tizimi samarali faoliyat olib bormoqda.

Albatta, bu tizimni tashkil etganimiz, shu boradagi tadbirkorlikni rivojlantrish, aholi bandligi va daromadini oshirish, kambag' allikni qisqartirishga qaratilgan dasturlarimiz zamirida katta hayotiy ma'no bor.

Ana shu ishlarmizni kuchaytirish maqsadida Sirdaryo viloyatining Sayxunobod tumani yangi tajriba joriy etilmoqda.

Bu boroda ayniqsa tomorqa yerlардан unumli foydalanish, tomorqa egalarini zarur vosita va resurslar bilan ta'minlash, ular yetishtirgani mahsulotlarga bozor topib berish uchun ko'maklashish, har qaysi oila va mahallada kichik-kichik ishlab chiqarishlarni yo'liga qo'yish, servis va xizmat turlarini ko'paytirish asasli maqsadimizga aylanmoqda.

O'zingiz tasavvur qiling, hozirgi vaqtida mamlakatimiz bo'yicha besh yilning millionta xonadonda 510 ming hektar – e'tibor bering – 510 ming hektar tomorqa yerlari bor. Bu – hali-to'la ishga solimmangan ulkan imkoniyat, katta boyligidir.

Barchamizga ayonki, O'zbekiston sharoiti-da ana shunday imkoniyatlardan foydalabin, astoydi mehnat qilgan odam hech qachon kam bo'lmaydi.

Mana, so'nggi ikki yilda O'zbekistonda kambag' allik darajasini 17 foizdan 11 foizga tushirishga erishdi. Albatta, bu natijalar o'z-o'zidan bo'layotgani yo'q. Shu davrda 900 mingga yaqin aholiga qariyb 20 trillion so'm imtiyozi kredit, 200 mingdan ziyod fuqarolarga 1,5 trillion so'm subsidiyi, qariyb 700 ming oilaga esa dehqonchilik uchun 200 ming hektar yer ajratib berilgani bu boroda muhim ahamiyatiga ega bo'ldi.

Eng asosiysi, tadbirkorlik, jumladan, tomorqadagi mehnat, odamni, ayniqsa, yoshlarni isjoniyan va ma'naviy tarbiyalaydi, ularni o'z kuchi va imkoniyatiga ishonib yashashga o'rgatadi.

Ta'kidlab aytmoqchiman: davlatimiz bunday faol insonlarni doimo qo'llab-quvvatlaydi.

Masalan, xonadonlardagi tomqorda yetish-tiriladigan mahsulotlarni sotib oluvchi, qayta ishlovchi, shu mahsulotlarni eksport qiluvchi tadbirkorlarga 300 million so'mdan 1 milliard so'mgacha grant beriladi. Bundan tashqari, bo'sh yerlarda sanoatbop daraxtar o'stirish, chovchilik, baliqchilik, parrandachilik, asalarichilik uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratiladi.

Bu chora-tadbirlarni amalga oshirish uchun mamlakatimiz iqtisodiyot kompleksining baracha rahabar va xodimlari mahalla darajasiga tushib, ishni tashkil etishga mas'ul va javobgar bo'ladi.

Ro'zayi ramazon kunlarda yaxshi niyat bilan Sayxunobodda boshlangan tajriba butun yurtimiz bo'yab keng targaladi, deb ishonoman.

Albatta, bu oson ish emas. Lekin, qanchalik qiyin bo'imasin, o'z kasbining ustasi va fidoyisi bo'lgan xalqimiz, tog'ni ursa talqon qiladigan azamat yoshlarimiz bilan barchamiz birligida bu vazifani amalga oshirishga qodirmiz.

Tabiyki, bu boroda fuqarolik jamiyatining noyob namunasi bo'lgan mahalla yetakchi o'rinn tutadi.

Shu bois mahallani qo'llab-quvvatlash, uni yanada rivojlantrish doimo e'tiborimiz marказida bo'ladi. Chunki, mahalla – bu mehr va ahillik qo'rg'onidir. Mahalla – oqko'ngil, bunyodkor xalqimiz qalbining ko'zgusidir.

Fursatdan foydalib, 22-mart kuni mamlakatimizda nishonlanadigan Mahalla tizimi

xodimlari kuni bilan barcha yurtdoshlarimizni, jonkuyar va fidoyi mahalla faollarini chin yurakdan tabriklab, ularning ishlariiga muvafaqiyat tilayimiz.

Qadrli do'stlar!

Dunyodagi vaziyat tobora murakkab va tahlikali tus olayotgan hozirgi kunda Navro'z Yer yuzida turli xalqlar va millatlar o'tasida tinchlik va hamkorlikni mustahraklashdek ezgu maqsadga xizmat qilmoqda.

Bugungi davramizda O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan diplomatik korpus namoyandalarini ko'rib turganidan g'oyat mammununlar. Fursatdan foydalanan, xorijiy davlatarning muhtaram elchilarini, xalqaro tashkilotlar vakillarini samimiyl qutlab, ularning mamlakatlari va xalqlarini 21-mart – Xalqaro Navro'z kuni bilan muborakbos etib, barchalaringa qizg'in salom va tabriklarimizni yo'llaymiz.

Bu yilgi Navro'z bayrami fazilatli Ramazon oyida bo'lib o'tayotgani uning fayz-u tarovatini yana ziyoda qilmoqda.

Ushbu muborak ayyomda mamlakatimiz mo'min-musulmonlarini, butun islam ummatini yana bir bor qutlab, ularning chin dildan qilayotgan duolari ijobat bo'lishini Parvardigori olamdan so'raymiz.

Aziz va muhtaram vatandoshlarim!

Mana shu bahoriy lahzalarda barchamiz ulug' ajodolarimizning tilaklariga qo'shilib, ilohim, har kunimiz Navro'zdek go'zal, Navro'zdeklar fayzli va mazmunli bo'lsin, deb niyat qilamiz.

Barchangizga sihat-salomatlilik, yangi yutuq va zafarlar, o'ilaviy baxt va farovonlik tilayman.

Yurtimiz tinch, xalqimiz omon bo'lsin!

Navro'zi olam barchamizga muborak bo'l-sin!

XALQLARNI TUTASHTIRUVCHI NUQTA

Eron Islom Respublikasining O'zbekistondagi Favqulodda va Muxtor elchisi
Muhammadali ISKANDARIY bilan suhbat

boshish, oqibatilik va inson qadrini ulug'lash kabi bir qancha umumiyo'xshash tonmlarimiz bor. Shu ma'noda Navro'z ham qadimgi zamonalardan to hozirgi kungacha Albaniyadan tortib Xitoygacha va Hindistondan Tataristongacha bo'lgan katta hududda yaxshi bir bayram sifatida qabul qilingan. Bu ham xalqlarimiz xarakterlariagi uyg'unlikning bir namunasini aslida.

– Elchi janoblari, Navro'z qadimiy bayram bo'lishiga qaramay faqat 2009-yilga kelibing xalqaro bayram sifatida tan olindi. Bu haqda siz qanday fikrdsiz?

– Darhaqiqat, Navro'z o'n ikki mamlakat tashabbusi tufayli 2009-yil 30-sentyabr sanasi bilan Birlashgan Millatlar Tashkiloti tonmlaridan Xalqaro bayram sifatida e'tirof etildi. Shu o'n ikki davlat orasida, albatta, O'zbekiston va Eron ham bor. Shuningdek, umumibashariy meros sifatida Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasi hamda YUNESKO qarori bilan Jahon nomoddiy madaniy meros representativ ro'yxatiga ham olindi. Gap shundaki, bu bayramning ko'plab xalqlar uchun musharrak meros ekanligini juda kech tushunib yedtik. Navro'z ma'naviy va nomoddiy meros sifatida ajodalarnidan bizgacha yetib kelgan va bizdan avlodlarimizga qoladigan ulug' bayramimizdir. Shu jihatdan uni xalqaro maydonga olib chiqishimizda OAV hamda media chiqishlarimizni kuchaytirishimiz va uning targ'ibotini mamlakatlar bo'yab namoyish etishda faol harakat qilishimiz kerak edi. Ehtimol, bu bizning xalqlarimiz mentalitetidagi andishalilik tufaylidir. Nima bo'lganda ham, uni umumbashariy bayram sifatida ayon qila olishimiz uchun dunyoning har bir burchagi ga tantanalar messejalarini yetkaza bilishimiz kerak, deb o'yalyman va bu borada harakatlar boshlangan.

– Navro'z boshqa ko'plab mamlakatlarning ham umumiyo'xsham hisoblanadi. Davlatlarimiz va xalqlarimiz o'tasidagi umumiyligi-chi? Siz ularni nimadara ko'rasiz?

– To'g'ri aytdingiz, Navro'z aynan bitta xalq yoki bi millatga tegishli emas, bu barchamizning moshsharaka tayyorchalarimiz. Avvalo, ikki xalq o'tasida nimaiki yaxshi bo'lsa, shu narsani qabul qilishdek o'xshashlik bor. Xususan, biz Navro'z mintaqasidagi davlatlar G'arbadan ham, Sharqdan ham faqat yaxshi jihatlarini o'zlashtirishga harakat qilamiz. Shu bilan birga, azal-azaldan qon-qonimizga singib ketgan ezzogulikka intilish, yaxshilikni targ'ib qilish, do'stlik va birodarlikka sad-qat, o'z-o'zini kattalarga hurmat va kichiklarga izzat ruhida tarbiyalab

Xalqaro bayramlar qatori ro'yxatiga olinganiga ko'p vaqt bo'lmagan esa-da, Navro'z jahon bo'yab keng yoyilmoqda va agar adashmasam, ayni paytda dunyoning 150 ta mamlakatida nishonlanmoqda. Amerikada, xususan, Oq uyu ham Navro'z dasturxonasi tuzalib, AQSh prezidenti uni bayram qiluvchi baracha mamlakatlarni tabriklashi odat tutsiga kirdi.

– Siz bu bayramni qaysi mamlakatlarda nishonlagansiz va taassurotlanrigiz qanday?

– Men qay mamlakatda diplomatiq missiyamni bajargan bo'lism, u yerda nishonlangan Navro'z ayyomlari yuqori saviyada o'tgan. Masalan, Eronning Buyuk Britaniyadagi elchixonasida ishlagan paytimda yoki ayni paytda, O'zbekistonda bo'lib o'tayotgan Navro'z shodiyonalariga guvoh sifatida aytishim mumkin, boshqa mamlakatlarda ham bu xushbaxtilik kunlarda barcha Navro'z mintaqasi mamlakatlari do'stlik munosabatlarni yanada mustahkamlaydilar. Chunki ular bayramni birligida nishonlanganlari bo'si, yakdillik bilan tayyorgarlik ko'rishadi. Yaqinda bilganim esa, O'zbekistonda Navro'z Eronda-gi kabi o'tkazilar ekan. Masalan, Eronda ham, O'zbekistonda ham bu bayram bir necha kun davom etadi.

– Eronda bu bayram qay tarzda boshlanib, qanday yakunlanadi?

– Eronda Navro'z kunlari har bir uyu "Haft sin" dasturxonasi tuzaladi. Unga "sin" (s) harfi bilan boshlanadigan yetti turdagi ne'mat tortiladi. Bular: sabza (bug'doy, arpa va yasmidan o'stirilgan maysa), seb (olma), samanu (sumalak), sir (sarimsog), sanjid (ijiya), sirkha yoki sumoq (totim). Ko'kat – qayta tug'ilish va endigina dunyoga kelganlik, olma – go'zalik va sog'lik, sumalak – qut-baraka, sarimsog – shifo, jiyda – muhabbat, jiyda – shifa.

sirka – sabr-bardosh, totim – qu-yoshning chiqishi ramzi hisoblanadi. Bundan tashqari, "haft sin" dasturxoniga komilliq va ziynat bag'ishlash maqsadida boshqa narsalar ham qo'yildi. Jumladan, ko'zgu, Qur'on yoki Hofiz Sherzozi devoni, Firdavsiy "Shohnoma"si kabi kitoblar, shamdon (ba'zi joylarda oildagi farzandlar soniga tenqidorda shamdonlar), tanga, bo'yalgan tu-xum, gul, shirinliklar, quruq mevalar, qizil baliq solingan suvli kosa kabilarni sanab o'tish mumkin.

Navro'z Eronda taomiga ko'ra, o'n uch kun davom etadi. Bayramning oxirgi kunini "si dah badar" deb aytishadi, ya'ni o'zbekchasiqa "tashqariga chiqib ket", deyiladi. Buning ma'nosi – shu o'n uchinchi kuni hamma eronilar tabiat bag'riga chiqishadi. Tashqarida yomg'irmi, shamolmi, nima bo'lsa ham odamlar uyidan yashil kengliklar tonon yo'l olishadi. Bu kun tabiat kuni deb ham hisoblanadi. Yana Navro'z kuni hamma yaqinlar yo'qlanadi. O'sha o'n uch kun mobaynida Erona xorijdan va Erondan xorija yuzlab aviareys amalga oshiriladi. Bundan tashqari, 870 ming kishi bordi-keldi munosabatlari bilan avtoulovlarida Erona kiradi yoki chiqadi.

– O'zbekistonda sumalak Navro'z bayramining xos taomi hisoblanadi. Eronda ham bu bayramning alohida taomi bormi?

– Albatta. Bu maxsus palov bo'lib, baliq, ko'kat va guruchdan tayyorlanadi. Buning o'ziga xos ramzni ma'nosi bor. Navro'z eronchasiga "nav – ro'z" – yangi yilda yangi kunning tug'ilish kuni deb yuritilgani bois, bu taomga tavallud va cheksizlik belgisi sifatida baliq tanlangan. BAliq, avvalo, ham

OLAM TAROZISINING SHAYINI

Sharq donishmandligi azal-azaldan yovuzlikdan egzilik, qorong'ilikdan yorug'lik, yomonlikdan yaxshilik, qattiqdan yumshoq kuchli va sabotli ekani borasida saboq berib keladi. Ko'p yillik mustahkam daraxt keksalikdan darak bersa, endi ko'klayotgan navnihol, yoshlik tantanasi o'laroq, dovul-u bo'ronlarga bardoshli ekani ayni haqiqatdir.

Ma'lumki, muvozanatini yo'qtog'an har bir narsa zavolga yuz tutishga mahkum. Tabiat ham shunga ko'ra o'z mutanosibligini saqlab, borlig'-u olam shayinini to'g'rilagan holda uning manguligini ta'minlab turadi.

Shu kunlarda, kumlar tatti bo'lib, maysa-giyohlarining qiyoq tillari toshlarni yorib chiqayotgan kezlarida bunga guvoh bo'lasiz. Endi-endi ko'zlarini uqalab uyg'onayotgan mitti navbahora esa qanchalik urin-chiranmasin, salobatlari qishning kuchi yetmay qoldadi. Tabiat mutanosibligi shunga ko'ra borlig'-u olam muvozanatini saqlab turadi – zamin-u zirottni tark etmog'i lozimligi-yu, bundan o'za iloy yo'qligini hali anglab-anglamagan qahraton qishning shafqatsiz muzliklari ostidan boychechak bosh ko'taradi. U elchi sifatida sepini yoyishta makon izlayotgan bahor nomidan salobatlari qishga jasoratl noma yo'llaydi. Maya-giyohlarga, o't-o'lanlarga, gul-chechaklarga endi uning hukmi o'tmasligi borasida ogohlantiradi. Uning nomasi mazmuni yozilayotgan yaproqchalarida aks etadi.

*Qi's yay bilä toquşti,
Qi'sir közün bağışti,
Tutuşqalı yağışti,
Utğalımat oğraşur.*

Aymoqdaki: Qish yoz bilan to'qnashdi, ular bir-biriga yomon ko'z bilan qarashdi, bir-birini tutish uchun yaqinlashdilar. Ularning har biri yutish va yengishni istar edi [Qish yoz bilan urushdi, bir-birlariga yomon ko'z bilan boqishdi, tutishga yaqinlashishdi]. Ular bir-birini yengishga intilishar edi.

Mahmud Koshg'ariy sodda satrlarda ifodalagan tabiatdagi qish va ko'klam munozarasi jamiyat taraqqiyotining assolari haqidagi murakkab qarashlardan ham o'git beradi. Zero, jamiyatda qarama-qarshiliksiz rivojlanish puch hisoblanadi.

Ulug'vor tabiatda har narsaning o'z o'rni va vazifasi bor.

Bir kunda dunyoga kelib o'sha kuniyoq zavol topadigan kapalakning "pu" desa uchib ketadigan chiroyli qanotlarida qanchalik kuch-qudrat mujassam? Biz buni bila olmaymiz, ammo tabiat bu par qanotlar silkinishidayoq borlig'-u olamga ogohlilikda da'vat etuvchi mujda yo'llaydi. "Xaos teoriyasiga" asos solgan amerikalik mashhur matematik va meteorolog Edvard Norton Lorenz "kapalak effekti" deb nomlagan tabiatdagi kichik bir harakat kutilmaganda xaos darajasiga olib keluvchi holatga aylanishi mumkinligini hech kim inkor eta olmaydi. "Amazon o'mronlarida bir kapalakning qanot qoqishi AQShda bo'ron ko'tarilishisha sabab bo'lishi mumkin, – deya uqtiradi Edvard Norton Lorenz. – Boshqacha aytganda, bir kapalakning qanot qoqishi dunyoning yarmini aylanib chiqadigan dovluga sabab bo'lishi mumkin".

Yaqindaginda bir tutam bo'lgan kunlar shitob uzayib, hademay kun-u tun tenglashadi – ertasidan boshlab kun tundan uzya boshlaydi. Mana shu oraliqda, mana shu mutanosiblikda Sharq xalqlari qadim-qadimdan bayram sifatida nishonlab kelgan Navro'z – Yangi kun bo'y ko'sratadi.

Navro'z – tabiat mutanosibligi tarozisi shayini to'g'rilangan adolati kun. U adolat timsoli. U oqni oqqa, qorani qoraga ajaratadi. Endi dehqonlar bemalol bostirma ostidan ketmonlarini olishlari, o'roqlarini charxashlari, omochlarini aravalarga ortib dalaga chiqaverishlari mumkin. Endi qishning sovuq kunlari alday olmaydi, yerga sochilgan urug' nobud bo'lmaydi. "Ey farzand, agar dehqon bo'lsang, barcha dehqondi bilimliroq bo'lg'il va har bir ekinni eksang, vaqtidin o'tkazib ekmag'il. Agar vaqtidin o'n kun burun ekkanning ikki kun vaqtidin so'ng ekkanidan yaxshiroqdur. Hamma vaqt yerni tarbiyat qil'igil, dehqonchilik peshasidin bahramand bo'gaysan". Dehqonlar yaxshi bilgan bu ilmi ni Xl asrda yashagan Kaykovus "Qobusnom'a" asarida sabt etib qo'yani bejiz emas, u tabiat mutanosibligini angloqning mo'jizalar haqida saboq beradi. Dehqon sochgan urug'idan ungan

hosil bani bashar tirikligini ta'minlab turadi. Qushlar, qumursqalar rizqini teradi. Uning o'ziga ham bir chimidim nasib etidi. Bu ulug' mutanosibligi tashqaridagi barcha voqe-hodisalar o'tkinchi, gap-so'zlar yu'drimaga o'xshab tuyuladi.

Bu kunlар hammaga ham nasib etmaydi. Aslida qaharaton qish chillas ham hikmatsiz bo'limgan. U hayvonut-u nabototning saragini sarakka, puchagini puchaka ajaratqan holda hayot bardavomligining pojdevorini yaratib qo'yan. Qish chillasidan omon-eson o'tib kelganlargagina bu kunlar nasib etadi. Shunday ekan, uni yangi hayotga qiyoslash ham joiz ko'rindi.

Navro'z – Tabiat mutanosibligining yorqin ko'rinishidir. Unga bag'ishlab asrlar davomida ko'plab she'lar yozilgan. Har bayramda Navro'z boboning "Har tuning qadr o'lubon, har kuning o'lsun Navro'z" degan niyatidan tortib Rabg'uziyining "Kun hamalga keldi ertseda keldi olam navro'zi. Kechdi bishmar zamhariri qish qolmadni qori bo'zi" tafsifigacha virdi zabon qilinadi. Qo'shiqlar kuylanadi: "Navro'z kelibon jumlayi jahon nozvana, nozvana, nozlanajakdir, Oftob qizdirib, asta-skin yozvana, yozvana, yozlanajakdir". Asarlар bitiladi. Navro'z shu ma'noda, bitmas-tuganmas ilhom manbayi. Zamonalr silsilasida Navro'zni nishonlashni udumdan chiqarib yuborish uchun uning o'rniga Navbahor ta'riflangan kezlerda ham Navro'z Tabiat mutanosibligidagi o'z o'rnni yo'qtomagan. Faqt Navro'zdagina tun-u kun

tenglashib, faqat Navro'zdagina yangi kun boshlangan. Tabiat isbotlagan narsalar jamiyat yo'riqlariga yurmaydi. O'shanda ham qishdan omon chiqqanlar shukronlar qilishib, keksalar ko'zlariga surgan gul-chechaklarni yoshlar boshlariga chambar qilib ko'tarishgan. Shu ma'noda Navro'z eng qadimi va shu asno eng navqiron bayram sifatida takror-takror nishonlanishiha qaramay zavol bilmyildi, eskimaydi, uning boqiyigini tabiatning o'zi ta'minlab turadi. Tabiat o'z mutanosibligi o'zi himoya qiladi. Unda muhtojlik ehtiyojining o'zi bo'limgani bois o'zgalarboq maydi. U o'ziga ishonadi. O'z kuchiga ishonadi. O'z yo'lining to'g'riligiga ishonadi. Shu sababli, munosabatlarga qarab javob qaytarish burchini unutmadi. Olamlarning yaratuvchisidan u shunday ko'sratma olgan. Unga chetdan daxil qilish fojiga aylanadi. Unga amal qilmaslik mutanosiblikni buzadi.

Navro'z – mutanosiblik bayrami.

– Qishlog'imizning nomi Ko'hrud, – deya hikoya qiladi tojig-u o'zbek xalqlarining suyukli qo'shiqchisi Jo'rabeck Murodov. – Ko'ho "tog" ma'nosini bersa, rud "sov" degani. Bolaligimizda Navro'z kelishi bilan qishlog'imiz aholisi o'rtadan hayqirib ozayotgan soyning ikki tomonida turolib, tarafma-taraf bo'lib xalq qo'shiqlarini kuylab, aytishuvlar qilishardi. Ularning ovozini o'ttada soy yutib ketar, kuchli ovoz egaligini olishardи. Qishlog'imizda azaldan amal qilib kelgan bu odat menin qo'shiqchi bo'lismiga kuchli turtki bergen.

Masxarabzlarga qiziq mavzu bo'lgan, hozirgi paytda tovushlarni notaga solib, qo'shiqqa aylantirib beradigan texnik imkoniyatlarning tabiat mutanosibligiga hech qanday aloqasi yo'q. Xalq qalbidan o'rın oladigan yetuk san'atkorlar yetishishi chiqishi dushvorligi shunday bo'lsa kerak. Tabiat bilan mutanosiblik insonlarni, jamiyat a'zolarini ham komillikda yetaklab, xoas hayotga mazmuun bag'ishlay olish qadratiga ega.

Navro'z – mutanosiblik bayrami.

Tog'u toshlardan tortib dasht u salohragacha bosh ko'targan har biy giyohini asrab-avaylash savqi tabibi bilan u o'z boqiyigini ta'minlaydi. Aks holda, shafqatsiz ravishda norozligini bildiradi. Uning ogohlantirib tomoq qirgina soxta muqaddas narsalarin supurib tashlash qadratiga egaligi bilan ulug'vor. Tog'lar ko'ki bo'lgan archalar qurisa yoki kesib ketilsa buloqlar quriydi. Sababi, ular o'z tomirlarida qish bo'y qor suvlarini yig'ib

turnako'zli buloqlarga suv yetkazib beradi. Artezian quduqlar ko'payishi hisobidan buloqlar-u chashmalarni boy bergan qishloqlar aholisi bolaligi go'zal davrlarda o'tganini armon bilan eslaydi. Ularga, ota-bobolaringiz sizlar kabi bo'limgan, degan gapni eslatmoqning qanchalik foydasi bor?

– Yovvoyi butalar, saksovullar kesib ketilishi bilanoq sahrolar o'z farzandidan ayligandek g'azab otiga mindi, – deb afsuslanadi ekologiya jonkuyari Anvarmirzo Husaynov. – Keyingi yillarda bizning Buxoroda cho'llashish tezlashdi. Mana, turizm uchun niyoyatda yaxshi imkoniyatlar ochilmoxda. Ammo chang-to'zon orasidagi qadimi obidalari sayyojhlarni nechog'li o'ziga jaib eta oladi? Ustiga ustak, shaharlarimiz ko'chalarini bezab turgan asriy chinorlar kesilishi ahvollimizni yana-yam tang qildi. Buxoroni qo'ya turing, bugungi kunda poxtaytim Toshkent shahrida ham bu borada muammolar paydo bo'lmoqda. Jamoatchilik vakillari, ziyoililar, yurtimiz kelajagiga befarq bo'limgan har bir fuqaro bu borada faolroq bo'lishi lozim, deb o'layman. Eng katta dashmaniz – loqaydkil. Aholi o'zi ko'rib turgan, o'zi hal etish imkoniga ega muammolarni ham qachon davlat hal qilib berar deb, loqaydkil ko'stashishi tabiat mutanosibligini buzganidek, jamiyat uyg'unligiga ham foydali emas.

Davlatimiz rahbari tomonidan so'nggi yillarda imzolangan muhim hujjatning, qaror va farmonlarning ko'philigi ona tabiatimizda asrash, yer usti va osti boyliklari oqilona foydalishni kabi masalalar yechimiga qaratilgan. Mamlakatimizdagina emas. Markaziy Osiyo mintaqasi uchun katta muammoga aylanayotgan suv bilan bog'liq masalada joriy yil 5-yanvardagi "Quyi bo'g'inda sunsuv resurslarini boshqarish tizimini takomilashtirish hamda suv resurslaridan foydalishni samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident qarori "suv resurslaridan foydalishni samaradorligi va madaniyatini oshirish orqali aholi ongida shakllangan "suv – tekin" tushunchasidan voz kechish hamda suvni tejaydig'an sug'orish texnologiyalarini kengaytirilgan tartibda joriy etishni davom ettirish" maqsadini ko'zlaydi. Buning nechog'li dolzarbigini ona tabiatning o'zi uqturib turibdi.

"Ipak yo'li durdonasi" Toshkent xalqaro kinofestivaliga o'tgan yili dunyoning turli mamlakatlardan har xil janrlarda yaratilgan filmlar yuborildi. Ular orasida fransuz kinojodkorlarining mintaqamizdag'i eng yirik Fedchenko muzligi mavzusidagi hujjati filmi ham bor edi. Bu muzlikning tobora kamayib borayotgani mintaqaga aholisigining emas, butun dunyo ekologiyasiga nechog'li ta'sir qilishi Yevropaning olsus huddidagi fransuz kinojodkorlarini tashvishlantirgani holda, boshqalarni qo'ya turaylik, bizning ijodkorlarining o'zi ham undan bexabarligini nimaga yo'yishni bilmaysan kishi. Hatto, har yili mana shunday serxarajat tadbirlarni o'tkazayotgan kinomiz mutasadillari davlat byudjetidan milliardlab so'n mablag' olgani holda, keyingi yillarda na suv, na tabiat, na-da hayvonotu nabotot va na-da tabiat mutanosibligi buzilishining halokatlari oqibatlari haqida aholining ko'zini ochadigan aqallli birorta, hatto qisqa metrajli film yaratda olamganachi holdir.

Navro'z – mutanosiblik bayrami.

Sogoli ko'ksiga tushgan otaxonning bahor kabi endi tetapoya qilayotgan nevarasi qo'liga qalamcha ko'chat berib, o'z o'tidan ergashtirishda qandy ma'no bor? Uning nigohida: "Boram, biz barchamiz mana shu ona tabiatning farzandlarimiz, u bizni kiyordi, yedirdi, chanqog'imizni qondirdi, endi sen ham soxtakorlikdan yiroq bo'l, shu mitti qalamchani o'z vaqtida yer bag'riga suqib, yurtingni yashnat, aks holda yonindinga o'z daraxting bo'lmaydi, yolg'izlanib qolasan, shamollar uvlagan to'zloni dunyuda yolg'izlanib qolishdan. Yaratganning o'zi asrasin", degan egzu tilak bor.

Otaxoning nigohidagi bu ifodalar bejiz emas. Chunki es taniyotganda unga ham bobosi xuddi shunday degan. Bu o'git unutilmas. Hazrat Alisher Navoiy lutf etganlaride:

Tabiatda har neki odat bo'ur,

Chu eskirdi odat tabiat bo'ur.

Ona tabiat hamisha o'zini o'zi yaratgan, tozalanigan, yangilagan, borlig'i olamning mangu muvonenatiga xalaqit berishi mumkin bo'lganlarini chiqarib tashlab, tahrir qilgan va muhammamlik shaklini olgan. Uning mana shunday evrilishlari davomidagi odatlar o'zgarmas qonuniyat tusini olgan. Mangu tosh uzra qulog'ingizni qo'yib bir zum sukut saqlang, uning qo'rida siz mitti maysaning nechog'li buyuk shiddatda to'lg'anayotganini tinglay olasiz, u yug' onmoq istaydi, tug'ilmoq istaydi va ko'p o'tmay bu shiddatni tosh ham sig'dirolmaydi, qiyog til qiyoshti ko'zlab olamga bo'y ko'rsatadi. Uning qudratiga bas kela olasizmi? Uning qudrat bilan bo'ylasa olasizmi? Albatta, yo'q! Shunday ekan, unga qulog'ingizni qo'yib bir zum sukut saqlang, uning qo'rida siz mitti maysaning nechog'li buyuk shiddatda to'lg'anayotganini tinglay olasiz, u yug' onmoq istaydi, tug'ilmoq istaydi va ko'p o'tmay bu shiddatni tosh ham sig'dirolmaydi, qiyog til qiyoshti ko'zlab olamga bo'y ko'rsatadi. Uning qudratiga bas kela olasizmi? Albatta, yo'q!

Shunday ekan, unga qulog'ingizni qo'yib bir zum sukut saqlang, uning qo'rida siz mitti maysaning nechog'li buyuk shiddatda to'lg'anayotganini tinglay olasiz, u yug' onmoq istaydi, tug'ilmoq istaydi va ko'p o'tmay bu shiddatni tosh ham sig'dirolmaydi, qiyog til qiyoshti ko'zlab olamga bo'y ko'rsatadi. Uning qudratiga bas kela olasizmi? Albatta, yo'q!

Shunday ekan, unga qulog'ingizni qo'yib bir zum sukut saqlang, uning qo'rida siz mitti maysaning nechog'li buyuk shiddatda to'lg'anayotganini tinglay olasiz, u yug' onmoq istaydi, tug'ilmoq istaydi va ko'p o'tmay bu shiddatni tosh ham sig'dirolmaydi, qiyog til qiyoshti ko'zlab olamga bo'y ko'rsatadi. Uning qudratiga bas kela olasizmi? Albatta, yo'q!

Uzilgan bir kiprik abad yo'qolmas.

Shunchalar mustahкам xonai xurshid.

Bugun sabza bo'ldi qishdag'i nafas.

Hozir qonda kezar ertangi umid.

Ha, bugun Navro'z. Bugun qishdag'i nafas sabza bo'lib bosh ko'tardi. U qalblarda umid uyg'otadi. Shu aziz Vatanni obod, farovon qilish umidi. Zero, inson uchun bundan o'za buyuk saodat bo'lishi mumkinmi? Aslo, yo'q!

Shoyim BO'TAYEV

MULOHAZA

Bir paytlar keksalardan: "Odamning yoshi ulg'aygan sayin bolaligiga tez-tez qaytadigan bo'lib qolarkan", degan gapni eshitsam hayron bo'lardim. Endi shu holatni o'zim boshdan kechirayman. Ayniqsa, nevaralarimning o'zaro munosabatlari, mashg'ulotlari-yu o'ynayotgan o'yninlarni ko'rganimda shunday holatga tushaman. Bolaligim kechgan davr ko'z oldimdan o'ta boshlaydi.

Bugungi go'daklarning nafaqat o'yin va mashg'ulotlari, o'zaro gapso'zlari ham boshqacha. To'g'ri, davr o'zgardi, fan-texnika kundan kun taraqqiy etmoqda. Lof emaski, har kun, har soatda, hatto daqiqa sayin bir mo'jiza yuz berib turibdi.

BUGUN AQLIY O'YINLAR ZAMONIMI?

Shu kabi o'zgarishlar jarayonini kuzata turib, bugungi bolalar hayoti bilan bizning bolaligimiz kechgan davr o'tasidagi tafovut ko'z o'ngimda yaqqolroq namoyon bo'la boshlaydi. Ochig'i, bizning bolalik paytimizda o'ynincholarning turlari ham, do'konlari ham bugungidek ko'p emasdi. Hozir do'konga kirsangiz, qo'g'irchog'-u ovunchoqlarning xilma-xill

DIYDOR

Yoymachi ko'klam ramazon oyi arafasida qut-barakotli qor-u yomg'irlari bilan shitob krib keldi. Ulug' ayyomlar arafasida ma'ruf odamlar bir-birlarini yo'qlash, hol-ahvol so'rashish, g'amxo'rlik ko'rsatishga moyil bo'ladi. Milliy udumlarimiz ham doim odamgarchilikni yodga soladi. Shak yomg'irlari ushbu insoniy tuyg'ularni yanada kuchaytiradi. Eshigimda shoir Mahmud Toirning gulduragan tovushi eshitildi.

— Dydor g'animat, deb kelaverdim, Ibrohim aka, aybga buyurmang, bezovta qilib vaqtinizi olgan bo'lsam.

— Kelavering, kelavering, Mahmudjon, qadamlaringizga hasanot! — deya eski do'star quchoq oshib ko'rishamiz. Shoiring xandon-hushon chehrasidan xona nurga to'lganday bo'ladi.

— Parkent tepalariga bu yil ko'klam ayamay ko'ksini tutdi, — deydi Mahmud fotiha o'qilgach, ko'tarinki ohangda. — Odamlar nazzida osmondan xuddi qut-ez-gulik yog'ilayotganday. Ertalab ishga otlanib, hovliga tushsam, yuzimga tog' tomonidan bir ilohiy epkin urildi. Xoh ishoning, xoh ishonmang, tilimni shu zahoti bir she'r chuchita boshladi. Shu kayfiyatda huzuringizga keldim. Bugun ijozat bersangiz, she'r o'qiyigan kunga o'xshaydi.

Mahmud qo'ynidan qora muvovali daftarini olib stolga qo'ydi. Daftar ko'p tutilgani, egasiga sadoqat bilan xizmat qilayotgani muvovalidan ko'rinib turardi. She'r o'qish shoir Mahmud Toiriga suv-havo kabi ehtiyoja aylanigan. Ilgarilar she'r o'qigisi kelsa, "Do'mon"ga — goh ustoz Said Ahmad dargohiga, goh donishmand Abdulla Oripov bog'chasiga, goh "Huvaydo"dag'i Erkin Vohidov hovlisiga, goh bar uralib, Muhammad Yusuf huzuriga yo'l olardi.

Mahmud TOIR,
O'zbekiston xalq shoiri

DA'VAT

Uyg'oq dilni uyg'oq ruhlar xush ko'rgaydir, G'aflat bosgan bo'lmas tush ko'rgaydir, Imon hushyor yuragida nish urgaydir, Har millatda uyg'otgvuchi inson bo'lsin, Uyg'otgan ham, uyg'ongan ham omon bo'lsin.

Vatanparvar vatan ichra bir vatandir, Oppoq guldek chaman ichra bir chamandir, Millat mardi millat uchun oliy sha'hdir, Ergashganlar mudom mardlar tomon bo'lsin, Uyg'otgan ham, uyg'ongan ham omon bo'lsin.

Tinchlik tilab Xudoymiga zorlovchilar, Durnyo ahlin ezzulikka chorlovchilar, Xush niyatda quyosh kabi porlovchilar, Har bir xalqda, har bir yurta har on bo'lsin, Uyg'otgan ham, uyg'ongan ham omon bo'lsin.

Mardum borki, orzusi bor, armoni bor, Intilganga tole yordir, imkonni bor. Qaysi elning uyg'otgvuchi sarboni bor, Qadrin bilsin, umrin tilab, shodmon bo'lsin, Uyg'otgan ham, uyg'ongan ham omon bo'lsin.

Inson bo'lmox bu, avvalo, Xudodandir, Millat baxti, millat ko'rgan vafodandir, Oddiy odam qilgan oddiy duodandir — O'zbekiston jahon ichra jahon bo'lsin, Uyg'otgan ham, uyg'ongan ham omon bo'lsin.

SENIKI

Oppoq atirgulni dilingda o'stir, Dilingga sig'masa, qo'lingda o'stir. Qo'ingga sig'maydi g'unchalab ketsa, Ayo do'st, sen uni yo'lingda o'stir.

Gul bo'lsang, go'zalsan, ko'zga sig'maysan, Bulbul bayotidek so'zga sig'maysan, Baxtiyor bog'ondek yuzing lovullab, Xudoni xushlasang, o'zga sig'maysan.

ZAVOLSIZ ISHQ

Ibrohim G'AFUROV,
O'zbekiston Qahramoni

She'r o'qiydigan chog'lari uning chinakam masarrat onlari edi. Ustozi kabirlar uni chehrakushoy qarshi olishar, o'zini, she'rlarini alqashar, yangi g'oyalar berishardi. Mahmud bunday she'r'xon davralardan qo'yni-qo'jni to'lib, ilhomlanib qaytardi. O'sha damlarni eslab so'radim:

— Ustozlarga she'ringizni qanday o'qirdingiz?

U dabdurustdan bunday savloni kutmagan ekan shekilli, biroz o'ylanib qoldi. Sezganman: u doim shunday kutilmagan holatlarga duch kelib qolsa, ko'pincha darhol sukutga cho'madi, so'ng, albatta, jilmaydi. Bu safar ham tabassum qilib dedi:

— Albatta, eshilari qilib o'qiyman. Meni hayajon bosadi, bilmayman, bu she'r o'qishda bo'ladi. Odati hayajonmi yo ustozlar salobatidanmi?

Shoir yana o'ylanib qoldi, keyin: "Bir voqeani aytib beraymi? Vaqtinizi olmayapmanmi?" — dedi.

— Aytning, aytning.

— 2016-yilning aprelida Erkin aka Vohidovni ko'rgani uylariga bordim. Yaqinda davolanishdan chiqqan, o'zlarini biroz oldirib, siniqib turgan ekanlar. Ma'yus jil-

mayib, kutib oldilar. Biroz hol-ahvol so'rashganimizdan keyin, "Mahmudjon, ikki og'iz she'r o'qing", dedilar. She'r o'qish va eshitishni sog'inganlarini sezdim... "Qanday bo'larkin?" — dedim vaziyatga qarab. "O'qing, o'qing", dedilar. Men qo'shiq qilib aytildigan sakkiz qator she'rinni o'qidim tasallu ma'nosida. Erkin aka ko'zlarini horg'in yumib yotdilar, boshlari baland qo'yilgan katta yostiqqa chuqur botgan, majolsiz edilar. Keyin ko'zlarini ochdilar, chehralariga chiroyl tabassum yoyildi. "Yashang, — dedilar, — ovozingiz menga darm'on bo'ldi". Erkin akani oxirgi ko'rishim shu bo'ldi.

Mahmud Toir el-yurtning davralari, anjumanlarda ko'p she'r aytadi, xuddi ovozini sozlab olmoqchiday o'z she'rlarini o'qishdan oldin Abdulla Oripov, Erkin Vohidov, Omon Matjon she'rlarini qiroat bilan zalga taqdim etadi. Uning tovush torlari doim tarang holatda, andak yelpindidan jo'shami. Oxirgi yillar ayoli Gulchehraxon vafot etib, Mahmudning ovozi picha anduh tortdi. Lekin shoir hamon hozirjavob, ovozidagi biroz shikastalik hatto yoshiga yarashganday.

Mahmud, ko'p she'r yozayotganingiz o'zingiza sezilmaydim? — deb so'radim. — Mavzular, tizimlar, ohang-ritmlar, shakklar takrorlanib qolganday tuyulmaydim?

U yana sukutga botdi. Samimi chehrasiga tag'in tabassum shu'la soldi.

— Qarang, Ibrohim aka, — dedi chiroyl qilib, — bugun ertalab tushimga kirgan ekanmi, kutilmaganda bir-ikki satr tilimda

aylana boshladi. To ko'chaga chiqqunimcha, u to'rt qator rosmana she'rغا aylandi. Men nima qilay? Bu ne'mat... o'zi keladi...

Men shunda na'matak orasida o'tirgan bulbulning holini tushuman. Ba'zi do'starlarmi, xususan, Sirojiddin Sayyid, Muhammad Yusuflarni ham bilaman: doim shunday holatda bo'lgan. She'r qanday bo'limasin, alohida holat, ko'kdan, yerdan, yurakning qaridagi paydo bo'ladi. Yana bir qancha ikkiliklar, to'rtliklar, yangi she'rlar yozdim. Ular, albatta, oldinji she'rilarimning davom... Qay bir tarzda davom ettridi. Hozir ayrim yoshlar yangicha shakllar topib, mavzularni yangilab yozishyapti.

Zero, nima demang, har bir odam ham yangilik, ham esklilik ayni bir paytning o'zida...

Mahmud andak she'r falsafasi tomonga o'tarkan, buyuk Maxtumquning:

*"Tumanga burkanib tog'lar bosh egar,
Yellar qo'zg'alomay yerda sudralar"*

degan she'rining go'zal manzarasi ko'z o'ngimda gavdalandi. Bu favqulodda obrazlarni beixтиyor ayni chog'da Mahmud zamон-

doshim o'qiyotgan ikkiliklar va to'rtliklar yonida tasavvur qildim.

*"Bir arpaga arzimas
bu jahon xayolimga,*

Bilmam, olam ne ko'ya"

men hayron o'z holimga", — degan Maxtumquli bilan Mahmudning mana hozir o'qiyotgan:

*"Nafsim nadomatin
har kun ohi bor,
Va lekin bu ohning
tubsiz chohi bor"*

degan she'rei o'tasida qandaydir qarindoshlik borligini sezaman. Va bizning Mahmud shoir ham chakki emas aslo, deb qanoat tuyaman. Shoirlar haqiqatni aytishga tug'ilganlar-da, deyman inkishof yuzasidan.

Ha, Mahmud Toir — quyulib kelguvchi tizimlar shoiri. Tizimli tizma shoir. Katta shalola, kichik shalola, ularning zarralari yanglig' she'rlar. U hech qachon umum qabul qilingan axloq-ma'rifiy aqidalaridan chetlab ketmaydi. Doim shu umummilliyl aqid ichida. She'riy, hayotiy mezonlar ichida. Ammo she'rilarini, boy'a o'zi aytmoqchi, ilhom parvozlarini ichida yozadi. Yangi zamona uni o'zgartira oldimi? Vaqt sochlarning bir paytlardagi qo'ng'iroqlarini ayovsiz yulib ketdi. Balki

qadamlarining shiddati sal pasaygandir. Jur'atlari sal susaygandir. Ammo bir narsa ravshan: unda she'r zavqi, qofiya shavqi hamon tarang!

Parkentning shukuhli tepaliklari uzra yonboshlaganda, shoirning qalbidan hamon ma'rifiy she'r quyulib otlib chiqadi. Tepalar tagida azal yog'duli buloqlar milderadi. Mahmud Toir yoshi yetmishdan oshganda she'rni xuddi Habibiy, Sobir Abdulla, Chustiy, Uyg'un, Charxiy domlalardek "va'dayi ishq" deb biladi. Tizmalar xuddi Bahoudin naqshlaridek odamiylik muhabbatining sharoralarini sochadi. Yetmish yoshning cho'qqilaridan oshganda, qarang, "Bolalik bahorini sog'indim juda", deb hapriqadi uning yuragi. Va orqasiga qaray-qaray, entiksa-da, aslida kelajak bahorlarini ko'zlayotgani bilinib turadi.

U hamisha harakatda; harakatda esa hayotning poyonsiz mujdasi bor. Shu mujda nafs, nadomat, tubsiz choh bilan cheksiz shoir ohini bog'layapti. Bu og'ir falsafiy tushunchalar she'rdan havas uchun joy olyaptimi? Yo'-o'q, ular odam umrining mazmunini ifodalayapti va uni yuragimizga, shuurimizga olib kirayapti.

Uyg'otgan ham, uyg'ongan ham omon bo'lsin

Izingdan taralgan ifor seniki, Gullarga yarashgan kibor seniki, Dili gul, qo'li gul, yo'lli gul o'zing, Shoirni shoshirgan ash'or seniki, Seniki... seniki...

BESH KUNLIK DUNYO

Ko'ngilning ko'chasi ko'ngildan kengdir, Insonsan, iymonning izmiga ko'ngil, Qaro yer bag'rida bandasi tengdir, Besh kunlik dunyoga besh ketib qo'yma.

Bu olam go'zaldir orzusi bilan, Ming rangda tovlanar yog'dusi bilan, Boyligi chirmaydi jodusi bilan, Besh kunlik dunyoga besh ketib qo'yma.

Yolg'onlar joningda yaldaydi gohi, O'z ko'zing o'zingni aldaydi gohi, Har yolg'on aslida gunohning chohi, Besh kunlik dunyoga besh ketib qo'yma.

Oilang bag'rida baxt bo'lay, desang, Bolang quvonchiga taxt bo'lay, desang, Oxirat g'amini bugun ye, yesang, Besh kunlik dunyoga besh ketib qo'yma.

Savobing izingda porlab turadi, Jannat o'z bag'riga chorlab turadi, Shayton ham yoningda poylab yuradi, Besh kunlik dunyoga besh ketib qo'yma.

To'lin oy qaro tun jismiga chiroy, Yulduzlar yuz ochgan husniga chiroy, Azizlik insonning ismiga chiroy, Besh kunlik dunyoga besh ketib qo'yma.

UMR UVOLI

Gilam to'qimoqqa to'qmoq kerakmas, Oyga chiqish uchun so'qmoq kerakmas. Gugurtin olqishlab yurganlar aytar, O'tin yoqish uchun chaqmoq kerakmas.

— Nima kerak? — desang, boshin qashiysi, — Voy, — deydi, — kechagi kunim yaxshiydi.

Oltmishdan oshsa ham bu bechoraning, Qarang, aql tishi hamon tishiydi.

Iymonin qorniga sig'dirib olgan, Toliqsa, yeiyishdan, ichishdan tolgan. — Izida nima bor? — deya so'ramang, Ortida umrining uvoli qolgan..

NISHAB

Bahoni sog'ingan bog'larga bordim, Qorlardan zerikkan tog'larga bordim. Qishning qabog'iqa osilgan muzni Ketmonning sopida urib yubordim.

Yer uzra tushdi-yu, chilparchin bo'ldi, Loylarga sanchilib, gilparchin bo'ldi. Nogahon yuz burib tomrlarga boqsam, Bahoni sog'ingan tarrowlar kuldii.

Fevral o'z umrini yashab bo'lyapti, Osmon so'nggi qorin to'shab bo'lyapti. Kela qol, bahorim, sog'intirma ko'p, Olam sen tomonga nishab bo'lyapti.

DO'RMON BOG'LARIDA

Do'emon bog'larda salqin saharlar, Bahor kelishidan berar xabarlar. Erishdan erinib qolgan qorlar bor — Saflarning ortida qolgan navkarlar.

Archalar qorlardan qutlib yayrar, Tonggi shamollarga ignasini qayar, Bu bog'lар bulbuli bormikin omon — Ularning o'rniga yuragim sayrar.

Musicha bo'g'otda "ku-ku"lar asta, Ko'klam sog'inchanidan ko'ngil shikasta. Nazdimda, bahorning barrog'i bilan, Shukr, ushbu she'rni yozdim birpasda.

TOSH

Uyingizning gullari, Cho'ldagidan afzaldir. O'zingizga solgan tosh, Qo'ldagidan afzaldir.

She'r manim qalbimning qanoti bo'ldi, She'r manim umrining bayoti bo'ldi. Bilmam, qanday o'tdim el elagidan, Shukr, she'r Mahmudning hayoti bo'ldi.

Bolalikda umring uzun ko'rinar, Barchasi ziyyoda, fuzun ko'rinar. Keksalik yel misol yetib kelganda, Odamzot bechora, zabun ko'rinar.

Muz asli bu qishning zardasi erur, Qish o'zi bahorning pardasi erur. Bulbularga beshlik belagan bahor, O'n sakkiz ming olam xandasini erur.

O'zing yer, ko'lankang maydon bo'lsa ham, Nazdingda makoning osmon bo'lsa ham, Ayt, nechun o'zingni anglamaysan hech, Bu davr-u davroning yolg'on bo'lsa ham?

Yo'llar umrimizga abad yo'ldoshdir, Quvonch-u qayg'uuga tilsil dildoshdir. Bizlarni tobuti ketayotganda, Bizga yelka tutgan mangu bardoshdir.

Topganin tutamlab bolasin boqqan, Topmasa, qalbdagi nolasin boqqan. U mening onamdir, u mening onam — Oppoq sochlarning tolasin boqqan.

Qalbimning qo'ridan judo qilmagin, Ko'zimning nuridan judo qilmagin. Shoirning sharafi so'zida Egam, So'zimning nuridan judo qilmagin.

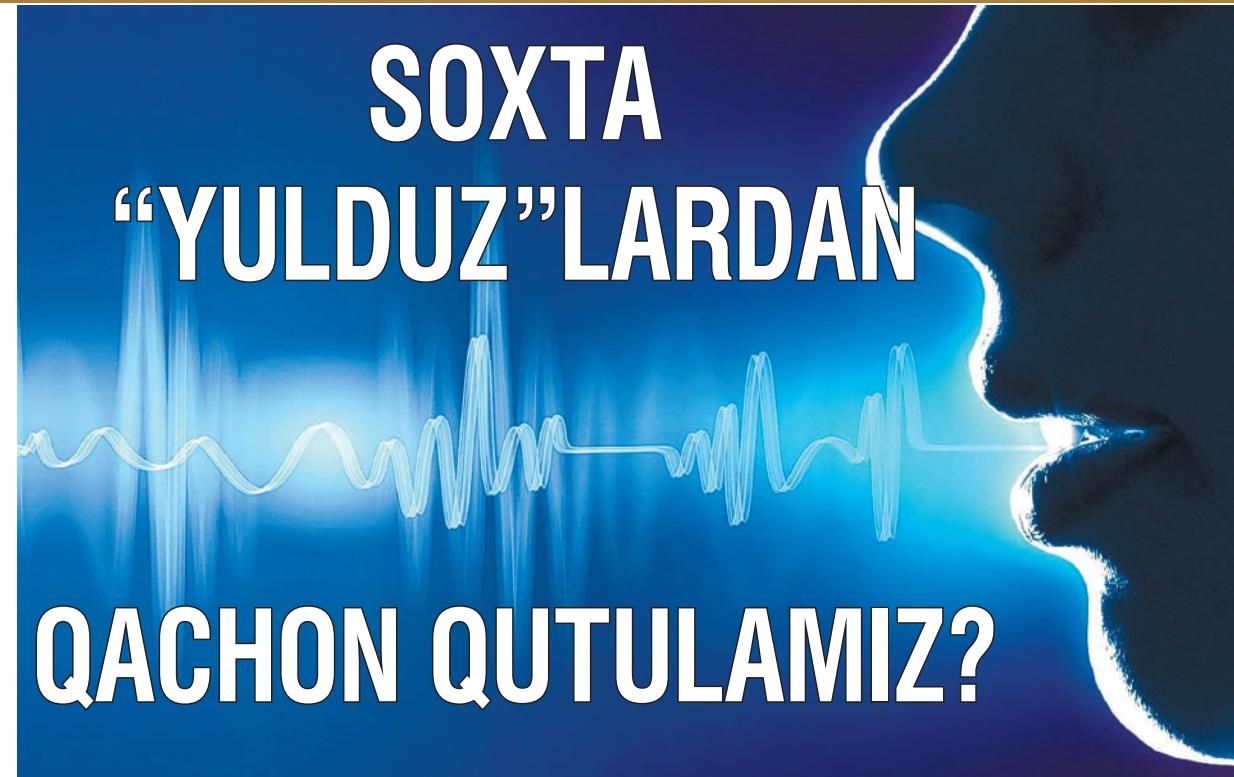
Soxta salomingga alik so'raysan, O'chgan chiro'ingga pilik so'raysan.

Uyatdan qizarsang qoning tozadir, Shukur qil, ko'

E'TIROZ

Bugun qayoqqa qaramang, konsert saroylarimi, to'y-hasham yoki tadbirmi, hamma joyda fonogrammada kuylash urfaga aylanmoqda. To'g'ri, ayrim san'atkorlar, to'liq bo'lmasa-da, konsert dasturlarida jonli kuylashga harakat qilishiapti. Qolaversa, xonanda katta konsert zallarida to'liq jonli ijroda konsert bersa, zal ijarasining 50 foizini to'lashi borasida Madaniyat vazirligi chegirma berish huquqiga ega. O'z ovoziga ishonadigan Yulduz Usmonova, Og'abek Sobirov, Mahmud Namozov, Shuhrat Daryo, Rasul Seytjonov, Ahror Usmonov kabi xonandalar konsert dasturlarini jonli ijroda namoyish etishyapti. Lekin bundaylar juda ozchilikni tashkil etadi. To'g'ri, ba'zilar: ijro qanday bo'lishidan qat'i nazar, konsert zallarimiz hamisha to'la, muxlislar mazza qilib eshiyapti, to'y-hashamlarda ham hech kim e'tiroz bildirayotgani yo'q, deyishi mumkin. Aslida loqaydigimiz sabab xonandalikni pul topish manbaiga aylantirib olayotgan yoki to'y uchungina "ijod" qilayotganlar ko'payib borayapti.

Shu o'rinda chet ellik san'atkorlar faoliyatiga to'xtolib otsak. Avvalo, ular fonogrammadan qanday holatlarda foydalanish, uni qanday ishlashinti yaxshi bilishadi. Ya'ni qo'shiq musiqasi ni jro etishda murakkab vaziyat

yuzaga kelgandagina, faqat musiqa uchun elektron asbob-lardan foydalanish mumkin. Bunda, aytaylik, chiptada konsert repertuaridagi 8-9 ta asarning musiqasi fonogrammada aytishi ko'rsatiladi va o'z-o'zidan chipta narxi arzonlashtiriladi. Bизда esa, konsert reklamlariga bemalol "Fonogrammada ijro etiladi", degan so'zlar yozib qo'yildi. Vaholanki, bu holatda 100-500 ming so'mga chipta xarid qilib, konsert ko'rayotgan iste'molchingi huquqi buziladi. Mayli, odamlar o'z huquqlari buzilayotganiga ahamiyat bermay, bemalol konsertlarga tushayotgandir. Lekin iste'molchilar huquqini himoya qiluvchi agentlik qayoqqa qarayapti? Bu borada agentlikning vakolati qay darajada? Tashkilot ishlayaptimi o'zi? Agar ishlayotgan bo'lsa, 24 yilden buyon mayjud qonunchilikka nima uchun o'zgartirish kiritmayapti, degan savollarga javob yo'q. Zero, yurtimizda "fonogramma" so'zidan foydalanish va amaliyotda uni to'g'ri ishlashit shartlarini aniq belgilash, konsert chiptasi va reklamasida repertuarini ko'rsatish qachon yo'lg'a qo'yildi?

Kezi kelganda estrada san'atida faoliyat yuritayotgan ijokorga zarur shart-sharoitlar, imkoniyatlar yaratib berilayotganiga qaramay, ayrim xonandalarda o'ziga nisbatan talabchanlikni yo'qotib, xotirjamlikka, o'zib'o'archilikka berilayotgani, qiziqchilikka qadam qo'yayotgan yoshlar konsert dasturlarida bachkana qiliqliari va

gap-so'zlar bilan milliy-ma'naviy qadriyatlarimizga, odob-ax-loq me'yorlariga zid harakatlar qilayotgani ham bor gap. Ochig'i, ko'pchilik bu borada Madaniyat vazirligi va "O'zbekkonsert" davlat muassasasida qayta joriy etish yoki bu tashkilotning vazifalarini ichki ishlar boshqarmalariga o'tkazish kerakdir. Chunki "O'zbekkonsert"ning o'z nomi bilan konsert borasidagi yagona siyosatni amalga oshirishi belgilangan bo'lsa-da, bu tashkilot Madaniyat vazirligi huzuridagi muassasa sifatidagina faoliyat yuritayotgandek taassurot qoldiradi.

Ma'lum bo'lishicha, 2021-yil 1-yanvardan e'tiboran omma-viy tadbirlarga, katta zallarda, viloyatlarda o'tadigan yakkaxon konsertlar va turli konsertlarga ruxsatnomha berish uchun vakolatli organ sifatida Ichki ishlar vazirligi belgilangan. Bu ishga mas'ul bo'lgan Ichki ishlar vazirligi hududiy boshqarmalari kengashlarida konsert dasturlari va ssenariysini ko'rib chiqish, repertuarni g'oyaviy-badiiy jihatdan baholash, ijrochilar tomonidan sodir etiladigan nojoiz xatti-harakatlarga baho berish kabi jarayonlarga mas'ul ijodiyy mutaxassislar yo'qligi natijasida, ko'ratisib o'tilgan holatlar aniqlangandan so'ng Madaniyat vazirligi tushuntirish va tavsiyalar orqali munosabat bildirish bilan cheklanmoqda. Agar ahvol shunday davom etaversa, konsertlarning saviyasi haqida gapirmsak ham bo'ladi. Lekin biz konsertlarga ma'naviy oziq olish, hordiq chiqarish uchun pul sarflab vaqtini ketkazayotgan muxlislar, iste'molchilar huquqi buzilishini istamaymiz.

G. FAYZIEVA.

TILBILIM

Xalq orasida "alla" so'zi "Alloh" ismidan, go'dak qulog'iga "Alloh" ismini singdirish uchun shunday aytigan, degan qarash bor. Ammo Shavkat Rahmatullayevning "O'zbek tilining etimologik lug'ati"da "alla"ga shunday izoh berilgan: "Bu ot qadimgi turkiy tildagi "tinchlanish" ma'nosini bildirgan ala (ala-ala) undov so'zidan o'sib chiqqan; o'zbek tilida "a" unlilari "ä" unlilariiga almashgan, "I" undoshi qatlangan: ala-ala › alla › ällä".

Chindan ham, "Devon-u lug'otit-turk"-da "ala" so'zi bor va shunday izohlangan: "ala – sekin, shoshilmay; ala-ala deydilar. Sekin-sekin, asta-asta. Bu so'zga "k", "I" qo'shib ola kel ham deyiladi". Ushbu izohdan anglashiladi, "ala" so'zi biror ish-harakatni sekinlashtirish, aytaylik, shoshayotgan, g'azablanayotgan odamga nisbatan tinchlanish maqsadida aytigan bo'lishi mumkin. Ammo u xlabelayotgan bolaga "ala-ala", ya'ni "sekin-sekin" deyish g'alizroq tuyuladi.

"Devon"da Koshng'ariy "alla" ma'nosida boshqa bir so'zni keltiradi: "balu-balu – onalar bolasini beshikda uxlatish uchun qo'llaydigan alla o'nridagi so'z". Agar "alla" turkiy etimologiyaga ega bo'lsa, aynan ana shu "balu-balu"dan keyinchalik alu-alu – alla-alla shakllariga o'tgan bo'lishi ehtimoli ko'proq. Qolaversa, tatarlarning beshik jirida hozir ham mayjud bo'lgan "elli-belli, beu-beu, belu-beu" kabi yaitimlar – "balu-balu"dan "alla-alla"ga o'tish bosqichini ifodalashi mumkin.

"Balu-balu" ruslarning "bayu-bay"iga ham o'xshab ketadi. Bu so'zdan rus tilida "(u)bayukat", ya'ni "alla aytish" fe'l ham yasalgan. Maks Fasmerning "Etimologicheskij slovar russkogo yazika" lug'atida

"bayu" va "(u)bayukat" so'zlariga berilgan izoh, bizningcha, qoniqarli emas. Xususan, M.Fasmer mazkur so'zlarni bir o'rinda "gapiresh" ma'nosidagi slavyancha "bayat" fe'lidan desa, boshqa o'rinda turkiy "bay" ("boy") bilan aloqador degan fikr bildirgan. Aslida, ruscha "bayu bayushi bayu" ko'proq rus kazaklariga tegishli beşik aytimdir. Ma'lumki, "kazak" ismining o'zi turkiy so'z, "Boburnoma"da ham "qa-zao" so'zini ko'p uchratamiz, shuningdek, kazaklar orqali rus tiliga "ataman", "ye-saul" ("yasovul"), "kosh", "kuren" ("ko'ch", "ko'ron"), "dombra" ("do'mbira") kabi yuzlab turkiy so'zlar o'tganligi ma'lum. Ehtimol, M.Fasmer "Devonu lug'otit-turk"-dagi "balu-balu"dan xabardon bo'limgandir. Ammo "Devon"dagagi ushbu so'z va tatar aytimlari: "elli-belli, beu-beu, bellu-beu" shakllari ruscha "bayu-bay"ning turkiy o'zakka egaligi ehtimolini ko'chatiradi. Ba'zan bir tilida yo'qotilgan so'z boshqa tilda yashab qoladi. Aytaylik, "kirpich"("kirpich"), "ötyk" ("utyug"), "avya" ("avya") kabi ko'plab turkiy so'zlar hozir ham rus tilida yashab kelmoqda va "balu-balu" ("bayu-bayu") ham, o'yaylimizki, shunday so'zlar sirasiga kiradi.

"Alla" kalimasini aytish bida qachon dan urf bo'lgani ma'lum emas, ammo turli xalqlarda uning turlicha qo'llanishiga ko'ra

hududlarga ajratish mumkin. Aytaylik, O'zbekiston va Tojikiston xalqlari o'tasida aytildagan alla ("allayo-allia, alla, bolam (bacham), alla") deyarli bir xil (faqat Tojikistonning ba'zi hududlarida "lalayik" shakli mavjud), ammo turkmanchada "alla" so'zi ortidan "hu" tovushining ham eshitilishi ("alla hu alla") bizga "Alloh" ismini ham es-

BUGUNNING GAPI

Nihoyat, O'zbekiston ko'chalarida ham elektromobillar ko'payib qoldi. Xitoy tomonidan shovqin-suronsiz, sassiz bostirib kelgan bu mashinalar bozorlarni zabt etgach, shahar bo'ylab yoyilib ketdi. Bundan ikki yil avval ko'chada onda-sonda ko'zimiz tushgan elektromobilga hozir har qadamda duch kelamiz. Chunki Xitoyning yetakchi elektromobil ishlab chiqaruvchi BYD singari kompaniyalarini dunyo bozorida Yevropa va Amerika kompaniyalarini ham dog'da qoldirmoqda.

TARAQQIYOT XURUJI

Kompaniya kuni kecha "Yuan Plus" krossoveri narxini salkam 12 foiz, eng arzon "Seagull" (9 700 dollar) rusumlisini 5 foizga arzonlashtirdi. Kompaniya o'tgan yili chetga 100 mingdan ortiq "Yuan Plus" elektromobili sotgan ekan. Joriy yilda turli rusumda jami 11,5 million dona elektromobil ishlab chiqarishni ko'zlayapti. Bu mashinalar bizza kundan-kun qimmatlashib borayotgan yonilg'ini ishlatmaydi, elektr quvvatida harakatnadi, kamchiqim. Xorijda arzon, bizza qimmat sotiladigan o'zimizning avtomobilimizdan ko'ra kulay va sifatliroq. Bu yaxshimi, yomonmi, bilmadim.

Yurtdoshlarimiz avtomobilni shunchalar qadrlaydiki, ko'pqavatlari uylarning kirish narxi ham biroz tushsa kerak. Agar shunday bo'lsa, avtomobil ishqibozlarining kuni tug'di deyavering. Gap bunda emas, uning oqibatida yuzaga keladigan muammolarda, ya'ni shaharlarda, xususan, poytaxt ko'charidagi engil mashinalar sonining keskin ortib borayotganida. Oqibat qanday bo'ladi? Albatta, ko'chalarida tirbandlik oshadi. Avtomobil yo'llarini kengaytirish, yangilarini qurish talab etiladi. Bir tomondan do'konlar, oshxonalar, ikkinci tomonidan katta yo'llar orasida sezilarli qisqargan piyodalar yurish yo'laklarining yo'qolib ketish xavfi kuchayadi. Aslida gap bunda ham emas. Xo'sh, shahar havosi tozardimi yoki aksincha – bilmadim. Chunki bizda chang bor, ustiga ustak, qurilishlar davom etmoqda.

Shaharsozlik "madaniyat"ni puxta egalagan quruvchilarimiz o'nta-yigirmata ko'pqavatlari uy qurgandan keyin bitta maktab, seziladi, demak, Eron va Ozarbayjonni bir alla hududiga mansub deyish mumkin.

Ammo turk "go'dak allatari" ("bebek ninnilar") farqli ko'rinishga ega. Turklarida chaqaloq tilidan olingan so'z – ninni – "alla" ma'nosini bildiradi, "dandini dandini danali bebek", deb boshlanadigan turkcha asosiy alla qo'shig'idagi "dandini" esa fransuzcha: "tebratmoq, qo'ng'iroqni ipidan tortib harakatga keltirmoq, danguillatmoq" ma'nosidagi "dandiner" so'zinining turkchaga o'zlashgan shaklidir. Bu esa turkcha "dandini" qo'shig'i keyinchalik paydo bo'lganligidan darak beradi.

Arablarning an'anaviy allasi: "yal-la binam", ya'ni "qani, uxla" so'zleri bilan boshlanadi. Ammo undagi "yal-la" so'zi arabcha "yo Alloh" ma'nosidagi iborasidanmi yoki "kecha", "kech bo'ldi" ma'nosida arabcha "layl" so'zidan yasalganmi, bu bizga qorong'i. Buzningcha, "alla" so'zi islomdan keyin paydo bo'lgan va "Alloh" ismi zikri bilan aloqador, degan fikr haqiqatga yaqinroq. Ma'lumki, o'tmishti bolarlar o'limi nihoyatda ko'p bo'lgan, shu bois farzandi sog'lig'ini Allohdan tilagan onalar tilida "Alloh" zikri qo'shiqqa aylangan bo'lishi mumkin. Shuningdek, "alla"ning forsha "lala"ga ham o'xshashligi, ba'zi ovro'po tillari, xususan, ingliz tilida "lalabay" ("lullaby") deyilishi, barcha holatlarda "l" tovushining ishtiroki va takrorlanib kelishi, ular qadimli bir arxetipa borib taqalishi mumkin, degan farazga ham olib keladi.

Ullas, tilimizdagi "alla" so'zining kelib chiqishida yuqorida keltirilgan dailillarning birortasi yoki hammasining qisman ta'siri bo'lishi mumkin. Nima bo'lishidan qat'i nazar, xalq og'zaki ijodining bu turi juda qadim zamonalardan mayjud bo'lgan va bizgacha yetib kelgan eng birinchi alla – bu bundan to'rt ming yil avval sopolga mixxat etib o'yilgan shumerlarning allasidir.

Abduvohid HAYIT

ABDULLA QODIRIY TAVALLUDINING 130 YILLIGI

YUSUFBEK HOJINING MARTABASI

Badiiy asar mukammal bo'lsa, unda boqiy so'z egasining pokiza tuyg'ularini samimi tarannum etilsa, nafosatga tashna ilm-ma'rifat ahli har vaqt bunday asarga qayta-qayta murojaat qilaveradi. Abdulla Qodiriyning "O'tkan kunlar" romanini shunday - doimiy murojaatga munosib durdona asardir.

Bir asrdan beri qodiriyyunoslar bu roman haqida juda qimmatli adabiy talqinlar va maqolalar yozishdir. Bir tomonidan qaraganda, roman hajmidan bir necha bor ko'p ilmiy talqinlarda go'yo hamma mulohaza aytigandek ko'rinadi. Biroq "O'tkan kunlar"ning hayotiyligi, badiiy jozbasi romanini naqaflat yillarda va asrlar sinovidan, balki turli noo'rin tanqidlar suronidan ham eson-omon olib chiqaveradi. Bu jihatdan romandagi obrazlar juda muhim sanaladi.

"O'tkan kunlar" romanidagi Yusufbek hoji aynan hojligi e'tibori bilan yusak martabaga ega qahramondir. U maishiy va ijtimoiy jihatdan aql-zakovati, fahm-farosati, go'zal odobi, muomala-munosabati, qo'yingki, barcha fazilatlari bilan boshqalardan ajralib turadi. Bu siymo ta'laticidan taralgan yod'gu butun romanga oydinlik bag'ishlaydi.

Hojlik sifati Yusufbek ibn Musobekning din arkonlarini to'kis ado etguvchi halol-pokiza bir inson ekanini anglatadi. U umrining shomi yaqinligini, hisob-kitob fursati kelishini yurak-yurakdan his qiladi. Shu bois Yusufbek hojining farzandi haqidagi o'yida: "Parvardigor, keksaygan kunlarimda dog'ini ko'satsma", degan munojotlari o'ta tabiyi eshitiladi. Shuningdek, soliq yig'ish masalasida egniga kimxob chopon yopilgan hoji xalqqa qilinayotgan jabr-zulmni ko'rib, qonxo'rlik va zulmga rozi emasligini: "Men qonxo'rlik uchun Xudoning farz qilgan hajini ado qilmadim: oldimda o'g'ilim bor, menda boshqalarning o'g'lini darraga yotqizish chog'ida ko'ndalang keladigan vijdon bor, din bor, diyonat bor", deya bayon qiladi. Kornil inson qiyofasidagi bu qahramon xalqqa ham, o'z e'tiqodiga ham xiyonat etishini istamaydi. Zero, "...xalq Yusufbek hojidan bir zarra yomonlik yoki bo'lmag'ur bir kengash eshitmagan". Dushmanlar ham uning aynan mansab borasida "nihoyatda tamasiz", "xalq manfaatni kuzatkuvchi bir odam ekani"ni e'tirof etadi.

Romanning birinchi bo'limida bu shaxs ijtimoiy faoliyatdagi inson qiyofasida berilsa, ikkinchi bo'limda oila ichida tas-virlanadi, uchinchi bo'limda esa shu ikki muhit uyg'unligida harakat qilgani kuza-tildi. Shuni alohida ta'kidlash joizki, romanda u qatnashgan sahnalar ko'p emas. Ammo Yusufbek siyosining ma'naviy quvvati romandagi boshqa qahramonlarni o'z aurasi(qabati)ga tortadi. Hoji qatnash-magan sahnalarida ham uning o'tkir nigohi sezildi: voqelikda rostlik hukmronlik qiladi. Bu qahramonning salobati bor: oz gap-iradi, ko'p eshitidi, kam kuladi, ko'ngil-chan – musibatdan ko'zi yoshlanadi.

"Yusufbek hojining qiziq bir tabiatli bor: xotini bilangina emas, umuman, uy ichisi bilan har qanday masala ustida bo'lsalisa bo'lsin uzoq so'zlashib o'tirmaydir... Hoji

bir necha vaqt so'zlaguchini o'z og'ziga tiktirib o'lolg'andan so'ng, agar ma'qul tushsa "xo'b" deydir, gapga tushunmagan bo'lsa "xo'sh" deydir, nomal'qul bo'lsa

"durust emas" deydir va juda ham o'ziga noma'qul gap bo'lsa bir iljayish bilan kifoyalanib, mundan boshqa so'z aytmaydir va aytsa ham uch-to't kalimadan nariga oshmaydir. Ikkinci bo'limning "Ota-ona orzusi" fasilda romannavis hoji tabiatiga xos ana shunday individual chizgilar bilan qahramon salobatini orttiradi.

Yusufbek hoji – yirik shaxs. U o'zaro mahalliy ziddiyatlarning zararini yaxshi biladi, qipchoqni qirishni qoralaydi, aksincha, ularni "chin yog'va beriladigan kuch" sifatida ittifloqchi sanaydi. Nootin isyonga otlanayotgan olomonga qaratada: "...Biz qipchoqqa qilich ko'targanda, o'ris bizga to'p o'qlaysidir. Siz dunyoda o'zingizning yagona dushamningiz qilib qipchoqni ko'sangsiz, men boshqa yovni har zamon o'z yaqinimiga yetgan ko'raman", degan so'zlarni aytadi. Biroq hojining istagiga qarshi, qirg'in ro'y beradi. Ustiga ustak, Otabek ham otasining bu ishda qo'li borligidan shubhalanib, hojining ko'ngliga ozor yetkazadi. Yusufbek hojining o'zini oqlab masalaning tub mohiyatini tushuntirgandan so'ng aytgan quyidagi gapi bu shaxsnинг chindan ham ulug'ligini yaqqol ko'rsatadi. "Men ko'bumrimni shu yurtning tinchligi va fuqaroning osoyishi uchun serif qilib, o'zimga azobdan boshqa hech bir qanoat hosil qila olmadim. Ittifoqni ne el ekanini bilmagan, yolg'iz o'z manfaatini o'ylab, shaxsiyasi

yo'lida bir-birini yeb ichkan mansabparast, dunyoparast va shuhratparast muttahamlar Turkiston tuprog'idan yo'qolmay turib, bizning odam bo'lismizg'a aqlim yetmay goldi... O'z naslini o'z qo'li bilan kofir qo'lig'a tutqin qilib topshirg'uvchi – biz ko'va aqsliz otalarg'a Xudoning la'hati, albatta, tushar, o'g'lim! Bobolarning muqaddas gavdasi madfun Turkistonimizni to'ng'uzxonha qilishg'a hozirlang'an biz itlar Yaratg'uvchining qahriga, albatta, yo'liqarmiz! Temur ko'ragon kabi dohiylarning, Mirzo Bobur kabi fotihlarning, Forobiy, Ulug'bek va Ali Sino kabi olimlarning o'sib-ungan va nash'-u namo qilg'onlari bir o'lkani halokat chuquriga qarab sudraguvchi, albatta, Tangrining qahriga sazovordir, o'g'lim! Gunohsiz bechoralarni bo'g'izlab, bolalarni yetim, xonalarini vayron qilguchvi zolimlar qurtlar va qushlar, yerdan o'sib chiqq'an giyohlar qarg'ishiga nishonadir, o'g'lim..."

Ota va o'g'il suhbati jarayonida aytilan bu gaplar katta ijtimoiy mohiyatga ega. Hojining bu masalalarda o'z qarashi, o'z gapi bor. Shuning uchun uning gaplari Otabekni "uyal'g'annamo yerga" qarashga majbur etadi. Yoki boshqa epizodlarda aynan Yusufbek hojining adl nazari ba'zan O'zbek oyimni gangitsa, ba'zan "nur ichiga cho'milgandek bo'lib ko'ringan siyomsi", "oyim deb xitob" qilishlari, "beozor va muassir so'zi" Kumushning "qayin otamni o'z dadamdan ham yaxshi ko'raman", degan xolis e'tirofiga sabab bo'ladi.

Yozuvchi tasvirlagan bir majlis-ziyofatda Yusufbek hoji Yunus Muhammad oxund Rasululloh (sallallohu alayhi vassalam) ning "Iza vasadal amru ila g'ayri ahlihi fantazir as-soata" (ya'ni, agar bir qavmning ishi noahl odamga to'shirkilg'ani bo'lsa, bas, o'shal qavmning qiyomatini yaqin bil), degan hadisni eshitib: "Voy bo'lsin biz badbaxtlar holig'a", deydi. "Bu soqol shu el qayg'usida oqardi. Bu ko'ngil shu manfaat-parastar ta'sirida qoraydi. Yoshim oltmish besha yetib bi vaqt bo'lsin ibodatimni janobi Haqqa bevosita yo'naltirg'animni va ko'ngil ko'zim ochilib qilg'on sajdamni xotirlay olmayman. Bu aldanishim erts, Haq tarafindan bir tanbeh, bo'lmag'anlang'a bo'lismoqchi bo'lg'onomim uchun bir kinoyadir. Endi mundan keyingi besh kunkilik umrim dunyo mojarolaridan etak silkib

to'sha'i oxirat tadorikini qilmog'im uchun g'animat ko'rinaridir". Bu tarzda o'zini o'zi tergash, ruhiy muloqti – ibodatlardan qoniqmaslik, o'ziga malomat qilish, hayotij tajriba va hikmatlardan to'g'ri xulosalar chiqarish – faqat Yusufbek hoji tabiatigani xosdir. Zotan, u butun inson, ma'rifati, ma'naviyati yuksak shaxsdir.

Shu o'rinda muhim bir fikrni aytib o'tish o'rinnlidir. Yozuvchi Yusufbek hoji rutbasini muayyan poetik ishoralar, ramzlar vositasida baland maqomga ko'taradi. Uni bir o'rinda chin dildan Qur'on va "Daloyil" mutolaasiga berilgan kishi sifatida tasvirlaydi. Romanning boshqa bir sahifasida hoji Kumushning ko'zi yorishi arafasida ham "xursand va xafaligi noma'lum" bir qiyofada "Daloyil" o'qib o'tiradi. Bugungi ma'rifatlari o'qvichiga Qur'oni karimning mazmun-mohiyati haqida so'zlab berishiga hojat yo'q. Biroq Abdulla Qodiri asarlarda tez-tez tilga olinadigan "Daloyil" xususida esa ikki og'iz so'z aytish joyiz.

Asrimiz avvalida Qozon matbaaxonalarda bositgan va yuritim ziyorillari orasida mashhur bo'lgan "Daloyil ul-xayrot" muallifi Muhammad ibn Sulaymon Jazuliy ismli kishidir. Kitob yozilishining qiziq bir tarixi va uni o'qish sharti hamda odoblaribor. Birinchidan, komil bir mashoyixdan izn lozim. Ikkinchidan, uni o'qydigan kishi yeyish-ichish, savdo-sotiq kabi amallarda haromdan hazar etishi shart. Uchinchidan, o'zi ham, kiyim-kechagi ham pok bo'lib, uni o'qishda xatoga yo'l qo'ymasligi kerak. To'rtinchidan, tajvid (to'g'ri talaffuz) qoidalariga amal etsin hamda o'qilayotgan duo va tasbehlarning ma'nosini imkoniboricha bilsin... Tasavvurimizcha, shu kabi barcha talablariga Yusufbek hoji komil bi inson sifatida to'la-to'kis amal qilgan, albatta. Aks holda, duolar, tasbeh va salovatlardan tarkib topgan "Daloyil"ni o'qishga Yusufbek hoji jazm etmagan bo'lar edi.

Abdulla Qodiri bunday mo'tabar kitoblar qadr-qimmatini yaxshi bilgan. Demak, kitob mazmuni zamiriga yashiringan sir-sinoatni, umummohiyatni anglab olish o'qvichni ko'zi o'ngida "Daloyil" o'qiyotgan Yusufbek hoji siyomsi yana serfazilat, ma'nufiy-ruhiy dunyosi yanada boy qilb ko'rsatiladi. Chunonchi, Abdulla Qodiri asarlarda mashhur kitoblar vositasida qahramonlarni yettilirish, o'sha ramz va ishoralar yordamida ularni tasviflash usuli muhim estetik hodisadir. Masalan, adib Anvar va Ra'nodek jiddiy, Kalvak mahzumga o'xshash hajiy qahramonlari ma'naviy dunyosini ham kitoblariga daxlidor holda ko'rsatadi. "O'tkan kunlar"da esa, Otabek "Boburnoma" o'qidi, Fuzuliyi varaqalaydi; Kumush: "Fuzuliy yaxshi kitob", deydi. Yusufbek hoji Qur'on va "Daloyil" mutolaasi bilan mashg'ul bo'ladi.

Xullas, XX asr o'zbek adabiyoti kazinasining noyob javohirlaridan biri bo'lmish "O'tkan kunlar"dek hodisani milliy, umuminsoniy, badiiy-estetik jihatdan jahon adabiyoti mezonlari asosida tadqiq etish, qayta o'qish, qayta baholash – bu bardavom jarayondir.

Bahodir KARIM

emasligini yetarlichal dalillar bilan isbotlaydi. Hatto bunday manfaatlilim va kasb-hunarga ega bo'lish orgali pul topish din va millatga ko'proq foyda keltirishini urulaydi.

Shu o'rinda Mahmudxo'ja Behbudi yon "A'molimiz yoyinki murodimiz" nomli maqolasida ko'tarilgan masalaga e'tibor qarataylik. U yozidi: "Agarda to'y va ma'rakag'a qadimgidek oqcha to'kmasak, ul oqchani na qilmoq kerak? Munga javob berilurik, to'y va ma'raka qilinsun. Ammo hozirdik isrof etmasdan qilinsun. Va mumkin qadarinchacha kichik qilinsun. Va ortuqcha pul ila bolalarni muslimmon va rusi yaxshi o'qitulsun. To'y va ma'rakag'a sarf qilinurg'on oqchani eski madrasa va mozor masjid hamda maktabalarni shikast-rextlarig'a sarf qilinsun. To'y va ma'raka oqchasidan bolalarni hukumat maktabalariq' berilsun va bu oqchadan talabalarni Makka, Madina, Misr, Istanbul va Rusiya dorifunun va dorulsanoatlarig'a yuborilish, diniy va dunyovi yu zamoniaviy odamlar yetishdurmoqg'a sa'y qilinsun. Bizni Turkistonda muallim ozdurki, to'y va ma'r-

kag'a sarf qilinurg'on oqcha ila Kafkaz, Qirim, O'rung'va Qozong'a usuli talim o'rganmoq uchun bola yubormoq kerakdur. Hukumat maktabalariq' a kirmoq uchun ruscha bilmox va imtihon bermoq lozim. Va bu imtihonni bermoq uchun har bolani ikki sana ruscha o'qtub, tarbiyat etmoq kerak".

Mahmudxo'ja Behbudi va boshqa jadid ajodalarimizning boy ma'naviy merozinini o'rganish, ularning purma'no va ezgu g'oyalari jamiyatimizda amalga oshirilayotgan yangilanishlarga og'ishmay taqbiq etishimiz, men va men singari tengqurlarimizning umr mazmuni, yorug' maslagi bo'lib qolmogi zarurdir.

Odina MAHMUDOVA,
O'zbekiston Xalqaro islam
akademiyasi magistranti

XOTIRA AZIZ

(Davomi. Boshlanishi o'tgan sonlarda).

Muhsimov Nuriddin – 1906-yili Toshkent shahrida tug'ilgan. "Milliy ittihad" tashkiloti a'zosi, sobiq qulqoq, hibsga olingan vaqtida aniq mashg'ulotli bo'lmagan. Aholi orasida aksilinqilobiy, millatchilik targ'iboti olib borganlikda, xalqlar dohiysi sha'niga tuhmat fikrlar aytganalikda, avvalgi xizmat joyida 12 ming so'm kamomad qilganlikda ayblangan. 1937-yil 25-oktyabrda O'ZSSR IIXK Oltiariq rayoni okrugiga taqdimg' etgan 4477-tonli ish bo'yicha otuvg'a hukm etilgan.

Hasanov Toji Ahmad – 1891-yili To'raqo'rg'on rayoni To'raqo'rg'on qishlog'ida tug'ilgan. 1933-yili aksilinqilobiy faoliyati uchun qamalgan. "Milliy ittihad" aksilinqilobiy tashkilotining a'zosi. Hibsga olingan vaqtida o'qituvchi bo'lib ishlagan. 3357-tonli ish bo'yicha 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan. Jazo muddati 1937-yil 22-avgustdan hisoblangan. O'quvchilarga noto'g'ri ta'lim berganlikda va davlatga qarashli katta miqdordagi pulni sarflab yuborganlikda, xalq dashmanlarini maqtaganlikda ayblangan.

QATAG'ON QURBONLARI

Turdiyev Soli Maxsum – 1900-yili Uychi rayoni, Erkatoy qishlog'ida tug'ilgan, sobiq qulqoq. 1935-yili zararkunandalig uchun 5 yilga qamalgan. Hibsga olingan vaqtida tayyorlov punktidab qabul qiluvchi bo'lib ishlagan. Aholi orasida millatchilik targ'iboti olib borganlikda, "Milliy ittihad" tashkiloti rahbarlari bilan aloqa qilganlikda ayblangan. 12546-tonli ish bo'yicha 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan. Jazo muddati 1937-yil 1-otkabyabrdan hisoblangan.

Botirov Nishon – 1900-yili Pop rayoni Sang qishlog'ida tug'ilgan. "Milliy ittihad" tashkiloti a'zosi bo'lgan. Hibsga olingan vaqtida kolxzor punktidab qabul qiluvchi bo'lib ishlagan. Doimiy ravishda kolxzochilar orasida kolxzor qurilishiga qarshiligi aksilinqilobiy targ'iboti olib borganlikda, ocharchilik va urush to'g'risida mish-mishlar tarqatganlikda, qulqlarga ko'maklashganlikda, kambag'allarni kamsitib kolxzoldan chiqib ketishga majbur qilganlikda, kolxzor mulkini o'g'irlaganlikda ayblangan. IIXK Pop rayoni okrugiga taqdimg' qilgan 4978-tonli ish bo'yicha 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan. Jazo muddati 1937-yil 19-sentyabrdan hisoblangan.

G'oipov Mulla Haydar – 1879-yili Pop rayoni Xojobod qishlog'ida tug'ilgan. "Sho'royi Islom" tashkiloti a'zosi, sobiq bosmachi, hibsga olingan vaqtida kolxzor a'zosi bo'lgan. Kolxzochilar orasida aksilinqilobiy targ'iboti olib borganlikda, qo'poruvchilik maqsadida tayyorlov punktiqa o't qo'yanlikda ayblangan. 3339-tonli ish bo'yicha 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan. Jazo muddati 1937-yil 18-sentyabrdan hisoblangan.

Abdullahayev Haydar Ali – 1900-yili Pop rayoni Uygar qishlog'ida tug'ilgan. Qatag'ondan yashiringan, hibsga olingan paytda kolxzor a'zosi bo'lgan. "Sho'royi Islom" tashkiloti a'zosi sifatida kolxzochilar orasida doimiy ravishda kolxzochilar orasida aksilinqilobiy targ'iboti olib borganlikda ayblangan. 4938-tonli ish bo'yicha 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan.

Ibrohimxo'jayev Hoshimxo'ja (Xo'jayev Hoshim Ibrohimovich) – 1896-yili Namangan shahrida tug'ilgan. "Milliy ittihad" tashkilotining sobiq soveti kobil bo'lib ishlagan. 3417-tonli ish bo'yicha 10 yil mehnat tuzatuv lageriga hukm etilgan. Jazo muddati 1937-yil 23-avgustdan hisoblangan.

Qosimov Abdujabbor – 1897-yili Andijon shahrida tug'ilgan. "Milliy ittihad" aksilinqilobiy tashkiloti a'zosi. Hibsga olingan vaqtida aniq mashg'ulotli bo'lmagan. Kolxzochilar orasida doimiy ravishda partiya va hukumat tadbirlariga qarshiligi aksilinqilobiy targ'iboti olib borganlikda, xalq dashmanlarini maqtaganlikda ayblangan. 3433-tonli ish bo'yicha 10 yil mehnat t

TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT MILLIY BANKI

*yurtdoshlarimizni nafosat va
go 'zallik elchisi –*

NAVRO'ZI OLAM
*bilan muborakbod etadi. Ezgu
niyatlar bilan boshlagan
har bir ishingiz xayr-baraka
keltirsin!*

*Jamiki yaxshiliklarni o 'zida
mujassam etgan Navro 'zi olam
har bir oilaga farovonlik baxsh
etsin!*

*Mehr-muhabbat va yasharish
fasli bo 'lmish bu ayyom
barchamizga muborak bo 'lsin!*

Jadid
adabiy, diniy-ma'rifiy va ijtimoiy hafiflik gazeta

Muassislar:

O'ZBEKISTON
YOZUVCHILAR UYUSHMASI

RESPUBLIKA MA'NAVİYAT
VA MA'RİFAT MARKAZI

O'ZBEKISTON RESPUBLİKASI
FANLAR AKADEMİYASI

MILLIY MASS-MEDIANI
QO'LLAB-QUVVATLASH
VA RIVOJLANТИRISH
JAMOAT FONDI

"SHAHIDLAR XOTIRASI"
JAMOAT FONDI

Bosh muharrir:
Iqbol Mirzo

Bosh muharrirning
birinchi o'rincobosi:
Humoyun Akbarov

Navbatchi muharrir:
Gulchehra Umarova

Sahifalovchi:
Erkin Yodgorov
Nigora Tosheva

Tahririyatga yuborilgan maqolalar
muallifiga qaytarilmaydi va ular
yuzasidan izoh berilmaydi.

Gazeta 2023-yil 26-dekabrda
O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti Administratsiyasi
huzuridagi Axborot va ommaviy
kommunikatsiyalar agentligi
tomonidan
195115 raqam bilan ro'yxatga
olingan.

Kirill yozuvidagi adadi – 5908
Lotin yozuvidagi adadi – 11905
Buyurtma: G – 340.
Hajmi: 4 bosma taboq, A2.
Nashr ko'satkichi – 222.
Tashkilotlar uchun – 223.
1 2 3 4 5 6

Manzilimiz:
Toshkent shahri,
Shayxontohur tumani,
Navoiy ko'chasi, 69-uy

Telefonlar:

Qabulxona: (71) 203-24-20
Devonxona: (97) 745-03-69
jadidgz@mail.ru (71) 203-24-17
Jadid_gazetasi@exat.uz

**"Sharq" nashriyot-matbaa
aksiyadorlik kompaniyasi
bosmaxonasi.**

Bosmaxona manzili:
Toshkent shahri,
Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

Bosishga topshirish vagti: 21:00
Bosishga topshirildi: 02:05
Sotuvda narxi erkin.

